

Prvá pomoc Slovensku:

priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám

(Aktualizácia 24)

máj 2022

Matúš Baliak

Štefan Domonkos

Lucia Fašungová

Branislav Hábel

Ján Komadel

Marcela Veselková

Pod'akovanie

Autori ďakujú Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny, jednotlivým úradom práce, Sociálnej poisťovni, ako aj Infostatu za poskytnutie údajov nevyhnutných na spracovanie tohto komentára.

Zhrnutie¹

Tento komentár predstavuje v poradí dvadsiatu štvrtú aktualizáciu analytického komentára ISP zverejneného 29. mája 2020 s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a). Sériou týchto publikácií ISP reaguje na pretrvávajúci záujem verejnosti o dáta súvisiace s využívaním ekonomickej pomoci štátu organizovanej pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR).

Koncom marca 2020 schválila vláda SR opatrenia zamerané na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Najprv boli schválené nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného, následne vláda predstavila aj opatrenia priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Paralelne s týmito opatreniami umožnila novelizácia zákona o sociálnom poistení odklad alebo odpustenie odvodov na sociálne poistenie pre niektorých zamestnávateľov. V čase prípravy dvadsiatej štvrtej aktualizácie na území Slovenska naďalej platí mimoriadna situácia. Finančná podpora prostredníctvom opatrení „Prvej pomoci“ sa bude vyplácať do konca februára 2022 v rozsahu atraktívnejšej „Prvej pomoci +“.² Znovuzavedenie opatrenia 3B pre oprávnené podniky bolo prijaté s cieľom sanovať výpadok tržieb najmä v sektore služieb. Zatiaľ čo zamestnávateľia za marec budú čerpať finančnú pomoc na základe Zákona č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce, SZČO využijú projekt na podporu udržania pracovných miest. Ten efektívne nahradí nástroje projektu „Prvej pomoci“, ktoré sa využívali nepretržite od marca 2020 (s výnimkou augusta 2021).³

Podľa dát dostupných k 2. máju 2022 uzavreli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny so zamestnávateľmi a SZČO dotknutými mimoriadnou situáciou viac ako 219 tisíc dohôd o poskytovaní pomoci. Na základe týchto dohôd sa rozdelila pomoc v celkovej výške takmer 2,47 miliardy eur. Uvedenou sumou sa podporila približne tretina pracovných miest v ekonomike.⁴ Cez „Prvú pomoc“ bolo za obdobie marec 2020 až december 2020 podporených zhruba 2,95 milióna mesačných pracovných miest („človekomesiacov“, zamestnancov alebo SZČO). Za rok 2021 bola poskytnutá podpora celkovo na takmer 2,45 milióna mesačných pracovných miest. Za úvodné dva mesiace roku 2022 smeruje pomoc predbežne na zhruba 294 tisíc mesačných pracovných miest. S postupným zhoršovaním epidemickej situácie sme od septembra 2021 pozorovali medzimesačné zintenzívňovanie čerpania, čo sa odrazilo aj v náraste počtu podporených mesačných pracovných miest. K zvýšeniu čerpania ku koncu roku prispeli aj zmeny v poskytovaní „Prvej pomoci“. Za november sa začala vyplácať atraktívnejšia „Prvá pomoc +“. K ďalšej úprave došlo za december, keď sa umožnilo podnikom s najviac 49 zamestnancami využívať opatrenie 3B, čo pokračovalo aj v úvodných dvoch mesiacoch roka 2022. Na základe dostupných údajov ku kulminácii došlo v decembri, keď sa podporilo takmer 168 tisíc pracovných miest, na udržanie ktorých smerovala „Prvá pomoc“ v objeme viac ako 86 miliónov eur. Za január 2022 pozorujeme obdobné čerpanie, a to na úrovni zhruba 84 miliónov. Za február je znateľný útlm,

¹ Ak nie je inak uvedené, dáta o „Prvej pomoci“ vychádzajú z informácií aktualizovaných k 2. máju 2022. Údaje o ostatných formách pomoci sú aktuálne ku konkrétnym dňom v roku 2022 s poznámkou uvedenou v texte. Vzhľadom na plánované predĺženie pomoci až do konca februára 2022 očakávame finálne údaje o jednotlivých formách pomoci až v priebehu druhého kvartálu roka 2022.

² Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

³ Návrh podmienok projektu na podporu udržania pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránenia ich následkov bol schválený 16. februára 2022 (materiál UV--4774/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

⁴ Dáta o podporených pracovných miestach sú za marec 2020 až január 2022; vzhľadom na postupné spracovanie ďalších žiadostí možno očakávať aj postupný nárast všetkých uvedených indikátorov. Uvedené údaje vychádzajú z dát dostupných k 2. máju 2021 a predstavujú horný odhad počtu podporených pracujúcich, ktorý abstrahuje od možnosti paralelného čerpania pomoci z viacerých opatrení na jedno pracovné miesto.

keď uhrádzaná finančná pomoc nepresiahla k 2. máju 73 miliónov eur. Údaje za jednotlivé mesiace by sa mali približovať finálnym stavom, avšak najmä údaje z posledných mesiacov môžu podliehať dodatočným korekciám, keďže niektoré žiadosti môžu byť ešte v procese spracovania. Možnosť požiadať o nenávratnú finančnú pomoc za posledný z mesiacov mali oprávnené subjekty do 30. apríla.

Celková uhrádzaná suma sa vyvíja ruka v ruke s počtom podporených mesačných pracovných miest a rovnako zohľadňuje aj stav epidemickej situácie. Minimum v objeme vyplácanej „Prvej pomoci“ sme zaznamenali v júli 2021, a to na úrovni 30 miliónov eur. Medzimesačný pokles bol badateľný od februára 2021, za ktorý smerovalo na udržanie pracovných miest viac ako 212 miliónov eur, čo predstavuje aj maximum v objeme vyplatenej „Prvej pomoci“. Postupný nástup tretej a neskôr aj štvrtej pandemickej vlny sa prejavil aj na údajoch o čerpaní „Prvej pomoci“. Do decembra 2021 dochádzalo k medzimesačnému nárastu vyplatenej podpory. Podľa aktualizovaných údajov sa za december vyplatilo prostredníctvom nástrojov „Prvej pomoci“ cez 86 miliónov eur. Čerstvé údaje za január a február signalizujú, že vrchol vo vyplatenej pomoci a počte podporených mesačných pracovných miest v štvrtej vlne sme dosiahli v decembri a januárové a februárové hodnoty nepresiahnu decembrový stav.

Nástroje „Prvej pomoci“ naďalej najintenzívnejšie využívajú mikropodniky, pričom ich podiel na uhrádzanej sume od novembra 2021 vzrástol a udržuje sa nad hranicou 60 %. Aktualizované februárové čísla potvrdzujú vývoj z predchádzajúcich mesiacov, keď takmer dve tretiny smerujú mikropodnikom. Za zintenzívnením čerpania u tejto kategórie podnikov ku koncu roka dokážeme identifikovať najmä prechod na „Prvú pomoc +“ a opätovné umožnenie čerpania cez opatrenie 3B od decembra 2021. Za september 2021 podiel malých a stredných podnikov dosahoval 7,4 %, resp. 4,3 %. Do decembra sa pomerné zastúpenie malých podnikov výrazne zvýšilo, a to na takmer 22 %. Stredným podnikom prúdilo za december bezmála 7 % uhrádzanej pomoci. Za nárastom čerpania u malých podnikov identifikujeme rovnaké činitele aké zohrali úlohu u mikropodnikov. Zatiaľ čo za október smerovalo veľkým podnikom viac ako 29 % uhrádzanej „Prvej pomoci“, za december sa vyplatilo podnikom s viac ako 250 zamestnancami 8 % celkovej pomoci. Aktualizované januárové a februárové údaje potvrdzujú pozorovaný vývoj z predchádzajúcich mesiacov. Pri interpretácii údajov z posledných mesiacov je potrebné brať do úvahy mieru neistoty, ktorá je spojená s prezentovaným stavom, keďže dôjde k ich ďalšiemu upresneniu.

Odvetvová štruktúra prijímateľov sa od novembra dynamicky mení. Kým v októbri 2021 smerovala najväčšia časť do priemyselnej výroby, a to viac ako tretina (bezmála 16 miliónov eur), za november sa o pozíciu odvetvia s najintenzívnejším čerpaním delia priemyselná výroba a ubytovacie a stravovacie služby s podielom nad 18 % (cez 11 miliónov eur). Za december 2021 sa na čele osamostatnili podniky pôsobiace v ubytovacích a stravovacích službách s čerpaním na hranici 21 % (takmer 18 miliónov eur). S viac ako 18 % nasledovalo odvetvie veľkoobchodu a maloobchodu (zhruba 16 miliónov eur). Za január 2022 evidujeme ďalšie posuny. Najintenzívnejšie čerpajú „Prvú pomoc“ firmy pôsobiace v stavebníctve a priemyselnej výrobe s podielom v blízkosti 18 % (takmer 15 miliónov eur). S odstupom približne 1 p.b. nasledujú firmy z veľko- a maloobchodu (14 miliónov eur). Februárové údaje dopĺňajú mozaiku, keď naďalej firmám pôsobiacim v odvetviach stavebníctva a priemyselnej výroby smeruje najväčšia časť „Prvej pomoci“, a to viac ako 18 % (cez 13 miliónov eur).

Mierne odlišné je zastúpenie odvetví v počte podporených pracovných miest v jednotlivých mesiacoch. S výnimkou januára a februára 2021, keď bolo najviac pracovných miest podporených v maloobchode a veľkoobchode, dominuje v podpore pracovných miest po celý čas vyplácania „Prvej pomoci“ priemyselná výroba. V novembri 2021 klesol podiel priemyslu na podporených miestach z úrovne presahujúcej 43 % v predchádzajúcich mesiacoch na viac ako 27 % a údaje za nasledujúce mesiace naznačujú stabilizáciu v blízkosti 25 %. Naďalej však platí, že v žiadnom inom odvetví nie je podporených viac pracovných miest.

Spomedzi opatrení predstavovalo opatrenie 3B s odstupňovaným paušálnym príspevkom na zamestnanca viac ako polovicu celkovej vyplatenej sumy za jednotlivé mesiace od mája 2020 do januára 2021. Do marca 2021 klesol podiel tohto opatrenia na menej ako 44 %, ale za obdobie apríl až jún evidujeme opätovný nárast k hranici

47 %. Z dôvodu zmien v pravidlách „Prvej pomoci“ platných od júla 2021 sa poskytovanie opatrenia 3B dočasne zastavilo, a preto sme sledovali výrazné zmeny v podieloch u ostatných opatrení. Počas obdobia júl až november sa väčšina, viac ako 90 % „Prvej pomoci“, vyplatila výhradne prostredníctvom opatrení 2 a 3A. Od decembra sa opätovne obnovila možnosť čerpať finančnú pomoc cez opatrenie 3B pre mikro a malé podniky, čo sa prejavilo aj na intenzite využívania jednotlivých opatrení. Podľa dostupných decembrových údajov najintenzívnejšie využívané zostali opatrenia 2 a 3A, ktorých podiel sa na vyplatenej „Prvej pomoci“ znížil na necelých 70 %. Viac ako pätina vyplatenej „Prvej pomoci“ za tento mesiac prúdila prostredníctvom 3B. Za január najväčšia časť uhrádzanej „Prvej pomoci“ prúdila cez opatrenia 2, a to približne 45 %. Spoločne cez opatrenia 3A a 3B smerovala viac ako polovica, s mierne vyššou intenzitou využívania opatrenia 3B (27 %). Údaje za február potvrdzujú dominanciu opatrenia 2, keď podiel presahuje 47 %. Cez opatrenia 3A a 3B prúdi predbežne takmer 49 %. Podiel je naklonený v prospech opatrenia 3A, cez ktoré sa vyplatila viac ako štvrtina celkovej februárovej alokácie. Očakávame ďalšie spresnenie tohto ukazovateľa.

Priemerná suma podpory na jedno pracovné miesto mala v letných mesiacoch roka 2020 mierne klesajúci trend a v septembri dosiahla 271 eur. Navýšenie príspevkov v rámci prechodu na „Prvú pomoc +“ sa prejavilo už v dátach za október, november a december. Tento trend pokračoval aj v januári 2021, keď priemerná podpora na jedno pracovné miesto presiahla 521 eur. Príspevky za obdobie február až jún 2021 boli vyplácané cez rozšírenú schému „Prvá pomoc ++“, čo sa premietlo aj do výšky priemernej finančnej podpory na jedno pracovné miesto. Pomoc pripadajúca na jedného zamestnanca sa za február a marec ustálila v blízkosti 613 eur, respektíve 628 eur. Za apríl až jún sme zaznamenali postupný pokles priemernej pomoci na zamestnanca, a to na úroveň blízko 545 eur. Priemerná podpora za mesiace júl až október klesla aj v dôsledku lepšej epidemickej situácie a prechodom na základnú „Prvú pomoc“, avšak naďalej pripadalo na zamestnanca priemerne viac ako 350 eur. Údaje za november, resp. december 2021 reflektujú opätovný prechod na štedrejší rámec „Prvá pomoc +“, keď na jedno pracovné miesto pripadá v priemere viac ako 446 eur a zhruba 515 eur. Aktualizované januárové a februárové údaje potvrdzujú navýšenie až nad 530 eur. S ďalším spracovaním žiadostí a výkazov spravidla dochádza k miernemu zníženiu priemernej finančnej pomoci.

Nad rámec uvedených opatrení bolo súčasťou podporného programu aj prispôbenie systému sociálneho zabezpečenia novej situácii v podobe vytvorenia tzv. pandemických dávok. Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) bolo vyplatených o 453 403 viac dávok ošetrovného, čo predstavovalo nárast výdavkov o takmer 148 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástli výdavky na dávku ošetrovné v porovnaní s predpandemickým obdobím v roku 2019 o dodatočných 36 miliónov eur (181 %). Začiatkom tretieho roka pandémie od marca do apríla 2022 stúpili výdavky o 4,5 milióna eur (101 %) v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019.

Počas prvého roka pandémie výrazne vzrástlo aj vyplácanie dávok nemocenské. V porovnaní s obdobím pred vypuknutím pandémie vzrástol počet vyplatených dávok o 571 676, čo sa premietlo aj do zvýšenia výdavkov o takmer 190 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástli výdavky na nemocenské v porovnaní s obdobím pred pandemiou o dodatočných 238 miliónov eur (53 %) a v treťom roku pandémie (marec až apríl 2022) o takmer 28 miliónov eur (35 %).

Úvod

Tento dokument je v poradí dvadsiatou štvrtou aktualizáciou analytického komentára ISP z 29. mája 2020, ktorý bol zverejnený s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandemiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b, 2020c; Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, Veselková, & Vojtechová, 2020; Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b).⁵ Vláda SR vyhlásila 12. marca 2020 mimoriadnu situáciu pre šírenie ochorenia COVID-19 a postupne prijímala opatrenia na zabránenie šírenia tejto choroby. S cieľom zmierniť dopady pandémie a protipandemických opatrení pripravila vláda hneď niekoľko balíkov pomoci. Dňa 25. marca 2020 vláda schválila **prvú sociálnu pomoc** vo forme tzv. „**pandemických dávok**“ určených rodičom detí a osobám v povinnej karanténe. O šesť dní neskôr, dňa 31. marca 2020, schválila aj tzv. „**Prvú pomoc**“ **zamestnancom, podnikateľom a SZČO**, ktorá pozostáva z viacerých opatrení založených na priamej finančnej podpore pracovných miest a podnikania spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od 1. októbra nahradil „Prvú pomoc“ nový rámec, „Prvá pomoc +“, ktorá priamo nadviazala na svoju predchodkyňu, ale zároveň aj zvýšila rozsah pomoci a rozšírila okruh oprávnených osôb. Uznesením vlády schváleným k 2. februáru 2021 na návrh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, vláda pružne zareagovala na požiadavku ďalšieho navýšenia finančných príspevkov v podobe „**Prvej pomoci ++**“. Vláda prostredníctvom tohto zatriktívnenia pomoci promptne reagovala na zhoršenú epidemickú situáciu počas druhej vlny pandémie, s cieľom minimalizovať dodatočné negatívne ekonomické a sociálne následky. Rozšírená verzia „Prvej pomoci +“ v podobe tzv. „Prvej pomoci ++“ navýšila finančné príspevky, zároveň však došlo k úprave pri výpočte príspevku s cieľom odbremeniť zamestnávateľov od platenia celej výšky odvodov za svojich zamestnancov. Pomoc pre postihnuté subjekty sa na základe pravidiel „Prvej pomoci ++“ vyplácala od februára 2021 až do konca júna 2021. Uznesením vlády prijatým 9. júna 2021 sa vyplácanie finančnej pomoci za júl 2021 naviazalo na stav epidemickej situácie cez tzv. Covid automat. Úpravou Covid automatu na základe uznesenia vlády prijatého 10. augusta 2021 došlo k zmenám v poskytovaní finančných príspevkov prostredníctvom nástrojov „Prvej pomoci“. Za august, aj kvôli priaznivej epidemickej situácii, keď sa viac ako 40 okresov nachádzalo vo fáze monitoringu, sa vláda rozhodla vypnúť poskytovanie finančnej pomoci. Za september sa uplatňovala „Prvá pomoc“ bez možnosti využitia opatrenia 3B.⁶ K ďalšiemu rozšíreniu okruhu oprávnených subjektov došlo 10. novembra 2021, keď vláda prijala uznesenie,⁷ ktorým sa umožnilo čerpať pomoc aj tým subjektom, ktoré vznikli najneskôr do konca septembra 2021. Zároveň sa umožnilo žiadať o pomoc aj na zamestnancov, ktorí nastúpili k rovnakému dátumu. Tým istým uznesením sa upravila aj výška pomoci za október a ďalšie mesiace tak, aby zohľadňovala zákonnú podmienku, že vyplácaná náhrada mzdy nemôže byť nižšia ako aktuálne platná minimálna mzda. Na základe návrhu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny sa 24. novembra prijalo uznesenie, ktorým sa rozšírila pomoc za november a december 2021, keď sa využil rámec „Prvá pomoc +“.⁸ V dôsledku zhoršenej epidemickej situácie v kombinácii s vyhlásením núdzového stavu, sa umožnilo podnikom s najviac 49 zamestnancami (mikro a malé podniky) a poklesom tržieb najmenej 40 % čerpať finančnú pomoc za december 2021 aj cez opatrenie 3B.⁹ Na základe uznesenia prijatého 1. decembra 2021 sa „Prvá pomoc“ bude vyplácať až do konca februára 2022.¹⁰ Rozhodnutie predĺžiť vyplácanie „Prvej pomoci“ plynie najmä z potreby sanovať negatívne dôsledky pandémie

⁵ Pôvodný materiál aj jeho aktualizácie sú dostupné na internetovej stránke ISP

institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

⁶ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 10. augusta 2021 (materiál UV-16464/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁷ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 10. novembra 2021 (materiál UV-25446/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁸ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 24. novembra 2021 (materiál UV-27081/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁹ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 22. decembra 2021 (materiál UV-29562/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

¹⁰ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 1. decembra 2021 (materiál UV-27687/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

vo vyššej miere a zabezpečiť pokrytie širšieho okruhu subjektov, ktoré by v prípade účinnosti zákona o podpore v čase skrátenej práce, tzv. Kurzarbeitu neboli oprávnenými žiadateľmi. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny sa snaží aj takýmto spôsobom ochrániť trh práce a predísť nežiaducim socio-ekonomickým dôsledkom. Rovnako 1. decembra bolo prijaté uznesenie, ktorým sa upravila účinnosť zákona o podpore v čase skrátenej práce, keď sa účinnosť posunula z januára na marec 2022.¹¹ K ďalšej úprave podmienok vyplácania „Prvej pomoci“ došlo 19. januára, keď sa uznesením rozhodlo, že aj za úvodné dva mesiace roku 2022 sa bude aplikovať rovnaký rozsah „Prvej pomoci“ ako počas decembra 2021, a teda „Prvá pomoc +“ s možnosťou využiť opatrenie 3B pre mikro a malé podniky s poklesom tržieb o najmenej 40 %.¹² Rovnakým uznesením sa rozšíril okruh oprávnených cieľových skupín o zamestnancov, ktorí boli prijatí do zamestnania najneskôr 1. októbra 2021 a o žiadateľov o príspevok, ktorí začali vykonávať svoju činnosť najneskôr k 1. októbru 2021. Od 1. marca nadobúda účinnosť zákon o podpore v čase skrátenej práce, ktorý efektívne nahrádza nástroje „Prvej pomoci“, avšak nezahŕňa skupinu samostatne zárobkovo činné osoby. Pre SZČO sa vytvoril samostatný projekt na udržanie zamestnanosti.¹³ Ten umožňuje SZČO, ktorej tržby klesli o najmenej 40 %, požiadať o príspevok vo výške 60 % vymeriavacieho základu, z ktorého je SZČO povinná platiť poisťné na sociálne poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, maximálne do výšky 810 eur. Tento projekt sa bude uplatňovať zatiaľ za marec 2022.

Po mesiaci opäť prinášame novú aktualizáciu komentára ISP o protipandemických opatreniach na podporu ekonomiky. Dokument prezentuje aktualizované údaje za obdobie marec 2020 až február 2022.

„Prvá pomoc“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom: zmiernovanie hospodárskych dopadov pandémie pokračuje až do konca februára 2022

Vláda SR 31. marca 2020 schválila balík tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom s cieľom zmierniť dopady koronavírusu na ekonomiku. Priama podpora zamestnávateľov a SZČO sa v súčasnosti realizuje v rámci „Prvej pomoci“ prostredníctvom šiestich opatrení spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od dátumu pôvodného schválenia pomoci sa táto podpora opakovane predlžovala a upravovala s cieľom pomôcť tým segmentom ekonomiky, ktoré sú ohrozené útlmom ekonomickej aktivity v súvislosti s pandemiou COVID-19. V zmysle posledného rozhodnutia vlády SR sa „Prvá pomoc“ bude vyplácať aj za január a február 2022 v identickom rozsahu ako za december 2021, a teda sa uplatní „Prvá pomoc +“.¹⁴ Rovnakým uznesením sa rozhodlo, že mikro a malým podnikom bude umožnené čerpať pomoc aj prostredníctvom opatrenia 3B. Podmienkou je pokles tržieb minimálne o 40 %.

Detaily o jednotlivých schémach platných za obdobie marec 2020 - november 2021 sú k dispozícii v predošlých publikáciách ISP na tému pomoci ekonomike SR počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s pandemiou COVID-19 (napr. Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Chujac, T., Komadel, J., a iní. 2021b).¹⁵ Tabuľka 1 poskytuje krátke zhrnutie štruktúry opatrení „Prvej pomoci“ platnej za december 2021 až február 2022.

¹¹ Návrh zákona, ktorým sa mení zákon č. 215/2021 Z.z. o podpore v čase skrátenej práce bol predložený na rokovanie vlády a schválený 1. decembra 2021. Bližšie informácie sú dostupné na adrese: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26684/1>.

¹² Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

¹³ Návrh podmienok projektu na podporu udržania pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránenia ich následkov bol schválený 16. februára 2022 (materiál UV--4774/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

¹⁴ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

¹⁵ Opatrenie 1 je určené pre tých zamestnávateľov, ktorí boli nútení na základe rozhodnutia orgánu verejnej moci zavrieť prevádzku. Opatrenie 2 je určené na kompenzáciu SZČO s poklesom tržieb. Opatrenia 3A a 3B sa týkajú tých

Tabuľka 1 Prehľad opatrení „Prvá pomoc +“^{a, c, d} za december 2021 a január a február 2022

OP	Charakteristika opatrenia	Oprávnený žiadateľ [Cieľová skupina, ak je iná ako žiadateľ]	Výška pomoci
1	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená úradným rozhodnutím: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]	80 % CCP za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)
2	odstupňovaný finančný príspevok v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 20 %	nemocensky a dôchodkovo poistené SZČO, ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.10.2021, vrátane SZČO so súbehom pracovného pomeru; oprávnené sú aj SZČO, na ktoré sa vzťahujú odvodové prázdniny	pokles tržieb: príspevok za mesiac 20 % – 39,99 %: 270 € 40 % – 59,99 %: 450 € 60 % – 79,99 %: 630 € 80 % a viac: 810 € príjem z pracovného pomeru vedie ku kráteniu príspevku
3A	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená ekonomickým poklesom: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]	80 % CCP za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)
3B	odstupňovaný finančný príspevok na zamestnancov v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 40 %	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]; oprávnené sú mikro a malé podniky	pokles tržieb: príspevok za mesiac 40 – 59,99 %: 450 € 60 – 79,99 %: 630 € 80 % a viac: 810 €
4A	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	SZČO bez iných príjmov a bez sociálneho poistenia (príjem z pracovného pomeru a dohôd sa pripúšťa), ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.10.2021.	315 € za mesiac; príjem dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku
4B	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	jednoosobová s.r.o., ktorá vznikla najneskôr 1.10.2021 a spĺňa podmienky minimálneho obratu a maximálneho zisku pred zdanením	315 € za mesiac; príjem konateľa dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021); Pozn.:^a Detailný opis opatrení je k dispozícii v predchádzajúcich aktualizáciách komentára ISP k „Prvej pomoci“ dostupnej na webstránke www.institutsocialnejpolitiky.sk; ^bprekážka na strane zamestnávateľa v zmysle § 142 Zákonníka práce; ^cpoužité skratky: CCP=celková cena práce, OP=opatrenie, SZČO=samostatne zárobkovo činná osoba, VS=sektor verejnej správy. ^d Od júla 2021 do októbra 2021 sa opatrenie 3B neuplatňovalo.

Tabuľka 2 poskytuje prehľad o hlavných ukazovateľoch čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých opatrení „Prvej pomoci“ k 2. máju 2022, osobitne za marec 2020 až február 2022. Údaje za mesiace marec 2020 až február 2022 dostupné k 2. máju 2022 považujeme za relatívne blízke finálnemu čerpaniu pomoci, nakoľko zamestnávateľia a SZČO mali možnosť požiadať o pomoc za posledný z týchto mesiacov do 30. apríla 2022. Za august 2021 sa finančná podpora neposkytovala, a preto sú uvedené hodnoty čerpania za tento

zamestnávateľov, ktorých sa dotkli negatívne ekonomické dopady mimoriadnej situácie, aj keď sa na nich nevzťahoval úradom vydaný zákaz činnosti. Opatrenie 4A a 4B sa týka tých SZČO a konateľov tzv. jednoosobových s.r.o., na ktorých sa nevzťahuje žiadne zo skôr uvedených opatrení.

mesiac nulové. Prezentované údaje však budú podliehať dodatočnej úprave, a preto ich nemožno ešte prezentovať ako finálne.

Tabuľka 2 Čerpanie finančných príspevkov za marec 2020 až február 2022 z projektov prvej pomoci, stav k 2. 5. 2022^a

Opatrenie	Počet podporených subjektov	Počet podporených zamestnancov / SZČO	Finančný príspevok	Priemerná podpora na pracujúceho	Žiadaná suma
marec 2020	80 075	370 440	82 996 314,63 €	224,05 €	83 021 427,32 €
1	13 693	65 581	18 720 905,66 €	285,46 €	
2	39 574	39 574	9 924 388,57 €	250,78 €	
3A	2 648	68 119	18 367 703,09 €	269,64 €	
3B	12 591	185 626	34 769 652,31 €	187,31 €	
4A	10 574	10 574	1 112 130,00 €	105,18 €	
4B	966	966	101 535,00 €	105,11 €	
apríl 2020	94 578	465 543	176 963 824,60 €	380,12 €	177 031 986,20 €
1	11 264	56 498	28 024 738,03 €	496,03 €	
2	47 453	47 453	22 362 253,26 €	471,25 €	
3A	4 547	102 992	44 086 520,02 €	428,06 €	
3B	17 826	245 207	79 673 043,29 €	324,92 €	
4A	12 266	12 266	2 580 285,00 €	210,36 €	
4B	1 127	1 127	236 985,00 €	210,28 €	
máj 2020	77 259	458 974	145 998 527,63 €	318,10 €	146 075 941,28 €
1	4 050	24 659	10 343 446,91 €	419,46 €	
2	41 433	41 433	18 572 459,81 €	448,25 €	
3A	4 479	109 528	41 471 607,28 €	378,64 €	
3B	17 605	273 740	73 590 554,58 €	268,83 €	
4A	8 647	8 647	1 817 434,05 €	210,18 €	
4B	967	967	203 025,00 €	209,95 €	
jún 2020	52 479	278 175	80 895 865,90 €	290,81 €	80 927 103,28 €
1	348	2 105	808 261,31 €	383,97 €	
2	29 937	29 937	13 103 014,17 €	437,69 €	
3A	3 246	79 934	24 682 952,77 €	308,79 €	
3B	12 209	159 541	40 901 717,65 €	256,37 €	
4A	5 977	5 977	1 256 910,00 €	210,29 €	
4B	681	681	143 010,00 €	210,00 €	
júl 2020	41 817	225 147	63 397 267,90 €	281,58 €	63 404 351,45 €
1	78	472	291 817,64 €	618,26 €	
2	23 813	23 813	10 427 821,98 €	437,90 €	
3A	2 702	73 634	20 116 961,79 €	273,20 €	
3B	9 755	121 816	31 422 361,49 €	257,95 €	
4A	4 854	4 854	1 021 545,00 €	210,45 €	
4B	558	558	116 760,00 €	209,25 €	
august 2020	40 567	201 248	56 916 979,88 €	282,82 €	56 927 487,88 €
1	52	128	61 734,02 €	482,30 €	
2	22 619	22 619	9 893 560,00 €	437,40 €	
3A	2 562	52 830	14 497 878,81 €	274,43 €	
3B	10 365	120 755	31 426 512,05 €	260,25 €	
4A	4 394	4 394	927 675,00 €	211,12 €	
4B	522	522	109 620,00 €	210,00 €	
september 2020	42 970	186 232	50 479 300,71 €	271,06 €	50 488 993,94 €
1	72	209	79 184,15 €	378,87 €	
2	24 089	24 089	10 373 397,65 €	430,63 €	
3A	2 618	43 809	10 316 172,61 €	235,48 €	
3B	10 908	112 884	28 607 941,30 €	253,43 €	
4A	4 658	4 658	980 175,00 €	210,43 €	
4B	583	583	122 430,00 €	210,00 €	
október 2020	72 271	252 590	106 898 894,64 €	423,21 €	106 949 141,71 €
1	1 016	3 706	1 339 956,27 €	361,56 €	
2	39 773	39 773	24 851 807,83 €	624,84 €	
3A	4 851	44 314	14 906 964,14 €	336,39 €	

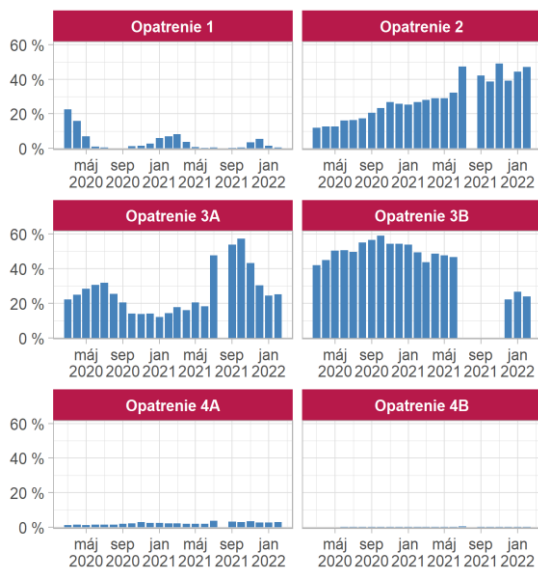
3B	17 505	155 796	63 075 534,66 €	404,86 €	
4A	8 117	8 117	2 455 051,36 €	302,46 €	
4B	884	884	269 580,38 €	304,96 €	
november 2020	82 431	244 756	112 438 981,54 €	459,39 €	113 211 630,43 €
1	1 030	3 614	1 877 865,44 €	519,61 €	
2	45 582	45 582	30 223 431,19 €	663,06 €	
3A	5 138	39 052	15 502 706,48 €	396,98 €	
3B	18 597	144 575	61 199 232,35 €	423,30 €	
4A	10 817	10 817	3 295 097,08 €	304,62 €	
4B	1 116	1 116	340 649,00 €	305,24 €	
december 2020	83 598	262 396	120 484 795,10 €	459,17 €	121 129 220,26 €
1	2 012	10 672	3 492 464,91 €	327,25 €	
2	46 789	46 789	31 204 661,91 €	666,92 €	
3A	5 908	41 817	16 840 246,35 €	402,71 €	
3B	17 794	152 160	65 598 907,77 €	431,12 €	
4A	9 875	9 875	3 017 491,37 €	305,57 €	
4B	1 083	1 083	331 022,79 €	305,65 €	
január 2021	117 858	361 144	188 249 137,07 €	521,26 €	188 494 982,34 €
1	3 379	19 741	11 294 386,37 €	572,13 €	
2	65 052	65 052	47 741 921,08 €	733,90 €	
3A	7 616	48 750	22 509 477,35 €	461,73 €	
3B	24 296	210 289	101 365 653,24 €	482,03 €	
4A	15 901	15 901	4 904 578,58 €	308,44 €	
4B	1 411	1 411	433 120,45 €	306,96 €	
február 2021	120 515	346 282	212 280 835,80 €	613,03 €	212 361 776,23 €
1	3 176	20 401	14 853 301,94 €	728,07 €	
2	70 727	70 727	56 732 048,19 €	802,13 €	
3A	8 152	49 892	30 576 616,61 €	612,86 €	
3B	23 222	190 211	104 819 783,17 €	551,07 €	
4A	13 594	13 594	4 786 649,51 €	352,11 €	
4B	1 457	1 457	512 436,38 €	351,71 €	
marec 2021	115 468	317 607	199 387 864,78 €	627,78 €	199 515 202,79 €
1	3 194	20 538	16 408 598,60 €	798,94 €	
2	69 394	69 394	55 690 808,46 €	802,53 €	
3A	8 436	58 860	35 396 524,78 €	601,37 €	
3B	20 391	154 870	86 988 510,54 €	561,69 €	
4A	12 503	12 503	4 397 456,16 €	351,71 €	
4B	1 442	1 442	505 966,24 €	350,88 €	
apríl 2021	109 280	315 416	180 310 699,67 €	571,66 €	180 323 821,01 €
1	2 470	15 588	7 028 181,81 €	450,87 €	
2	66 780	66 780	52 492 044,97 €	786,04 €	
3A	7 637	64 059	28 713 107,82 €	448,23 €	
3B	20 241	156 927	87 855 606,80 €	559,85 €	
4A	10 726	10 726	3 753 826,02 €	349,97 €	
4B	1 336	1 336	467 932,25 €	350,25 €	
máj 2021	90 539	267 944	154 509 083,72 €	576,65 €	154 519 478,37 €
1	588	2 123	1 326 431,13 €	624,79 €	
2	58 102	58 102	44 784 684,39 €	770,79 €	
3A	5 487	60 858	31 589 321,65 €	519,07 €	
3B	16 773	137 346	73 483 764,18 €	535,03 €	
4A	8 384	8 384	2 928 274,18 €	349,27 €	
4B	1 131	1 131	396 608,19 €	350,67 €	
jún 2021	78 531	224 840	122 558 520,82 €	545,09 €	122 817 527,23 €
1	196	881	448 115,89 €	508,64 €	
2	51 651	51 651	39 664 268,67 €	767,93 €	
3A	4 510	56 043	22 279 442,73 €	397,54 €	
3B	13 771	107 928	57 252 742,78 €	530,47 €	
4A	7 372	7 372	2 575 689,62 €	349,39 €	
4B	965	965	338 261,13 €	350,53 €	
júl 2021	44 694	84 248	29 988 150,86 €	355,95 €	30 004 714,06 €

1	148	893	199 279,39 €	223,16 €	
2	31 374	31 374	14 204 359,60 €	452,74 €	
3A	6 896	45 740	14 310 606,06 €	312,87 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	5 538	5 538	1 130 703,88 €	204,17 €	
4B	703	703	143 201,93 €	203,70 €	
august 2021	0	0	0,00 €	0,00 €	0,00 €
1	0	0	0,00 €	0,00 €	
2	0	0	0,00 €	0,00 €	
3A	0	0	0,00 €	0,00 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	0	0	0,00 €	0,00 €	
4B	0	0	0,00 €	0,00 €	
september 2021	46 364	96 028	35 211 343,84 €	366,68 €	35 224 396,80 €
1	119	276	107 880,97 €	390,87 €	
2	33 397	33 397	14 870 343,25 €	445,26 €	
3A	6 694	56 233	18 983 306,50 €	337,58 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	5 459	5 459	1 114 656,12 €	204,19 €	
4B	663	663	135 157,00 €	203,86 €	
október 2021	52 247	125 451	43 966 687,77 €	350,47 €	44 019 088,19 €
1	212	832	307 330,53 €	369,39 €	
2	37 802	37 802	16 993 861,46 €	449,55 €	
3A	7 152	79 773	25 230 522,35 €	316,28 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	6 321	6 321	1 288 273,62 €	203,81 €	
4B	723	723	146 699,81 €	202,90 €	
november 2021	64 376	139 645	62 220 518,01 €	445,56 €	62 227 849,84 €
1	1 276	8 001	2 280 920,25 €	285,08 €	
2	44 212	44 212	30 518 621,14 €	690,28 €	
3A	10 773	79 371	26 944 083,53 €	339,47 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	7 309	7 309	2 245 498,96 €	307,22 €	
4B	752	752	231 394,13 €	307,70 €	
december 2021	73 603	167 568	86 294 265,85 €	514,98 €	87 336 735,02 €
1	1 259	9 332	4 724 298,26 €	506,25 €	
2	47 256	47 256	33 749 742,13 €	714,19 €	
3A	8 272	69 402	26 096 110,33 €	376,01 €	
3B	8 091	32 876	19 048 879,43 €	579,42 €	
4A	7 959	7 959	2 447 920,95 €	307,57 €	
4B	743	743	227 314,75 €	305,94 €	
január 2022	75 865	156 732	83 906 167,50 €	535,35 €	83 924 483,94 €
1	352	2 883	1 219 550,58 €	423,01 €	
2	51 877	51 877	37 315 343,72 €	719,30 €	
3A	6 199	54 874	20 415 092,44 €	372,04 €	
3B	9 013	38 689	22 368 390,88 €	578,16 €	
4A	7 702	7 702	2 371 356,13 €	307,89 €	
4B	707	707	216 433,75 €	306,13 €	
február 2022	68 608	136 809	72 904 301,22 €	532,89 €	72 910 202,73 €
1	217	1 185	495 250,20 €	417,93 €	
2	47 861	47 861	34 382 775,40 €	718,39 €	
3A	5 436	49 209	18 279 175,49 €	371,46 €	
3B	7 361	30 823	17 367 430,25 €	563,46 €	
4A	7 091	7 091	2 183 568,48 €	307,94 €	
4B	640	640	196 101,40 €	306,41 €	

Zdroj: Informačný systém služieb zamestnanosti, ÚPSVaR. Pozn.: ^a Dáta z Informačného systému služieb zamestnanosti predstavujú predbežné údaje, ktoré sa môžu spätne korigovať, napríklad preradením podporených subjektov v rámci opatrení; ^b Údaje predstavujú počet podporených SZČO. Vzhľadom na charakter opatrení 2 a 4, ISP v prípade týchto opatrení predpokladá nutnú ekvivalenciu počtu podporených subjektov a počtu podporených SZČO (stípeť 3).

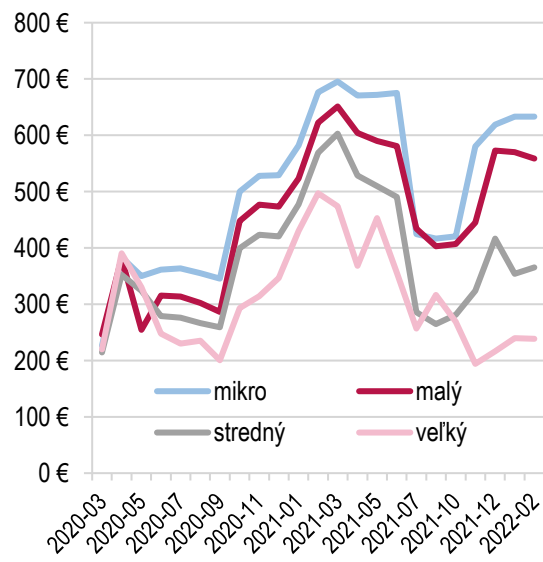
V prvej vlne pandémie vyplatená pomoc kulminovala už v apríli 2020, keď na zmiernenie negatívnych dopadov smerovalo takmer 177 miliónov eur. V nasledujúcich mesiacoch objem pomoci postupne klesal. Pozorovaný vývoj sa zvrátil v októbri 2020, keď došlo k zhoršeniu epidemickej situácie na Slovensku, načo rastom reagovala aj vyplatená suma. Ďalším faktorom, ktorý spôsobil prudký medzimesačný nárast za október bol prechod na atraktívnejší rámec „Prvá pomoc +“. Spolu s touto úpravou došlo aj k rozšíreniu okruhu oprávnených žiadateľov. Zintenzívnenie čerpania pokračovalo aj v posledných dvoch mesiacoch roka 2020. Medzimesačné navyšovanie čerpania vyvrcholilo vo februári 2021, keď absolútna výška čerpania presiahla 212 miliónov eur. Táto suma preyšuje aj maximum zaznamenané počas prvej vlny pandémie.¹⁶ Za mesiace február až jún 2021 sa vyplácala finančná podpora na základe rozšíreného rámca „Prvá pomoc ++“. Aj vďaka takejto úprave podmienok, objem vyplatenej pomoci za uvedené mesiace dosahoval vysokú, avšak postupne klesajúcu úroveň. Tento vývoj bol dôsledkom najmä ustálenia pandemickej situácie na Slovensku. K ďalšej zmene podmienok „Prvej pomoci“ došlo za obdobie júl až október, kedy objem pomoci klesol, až na hranicu 30 miliónov za júl 2021. Úlohu zohrali najmä dva faktory, a to stabilizácia epidemickej situácie a úprava podmienok vyplácania pomoci platnej od júla, keď sa opätovne prešlo na rámec „Prvá pomoc“ bez možnosti čerpania cez opatrenie 3B. Za august sa „Prvá pomoc“ neposkytovala. Nástup tretej vlny pandémie sa od septembra 2021 prejavoval aj v údajoch o čerpaní. Kým za september sa vyplatilo viac ako 35 miliónov eur, tak dostupné decembrové čísla presiahli 86 miliónov eur. Zdá sa, že objem vyplatenej pomoci a počet podporených mesačných pracovných miest kulminoval v tretej vlne práve v decembri. Finálne januárové údaje budú blízke čerpaniu za december, avšak z dostupných údajov k 2. máju naďalej preyšuje decembrová alokácia „Prvej pomoci“ tú januárovú o viac ako 2 milióny eur. Februárové čísla signalizujú výraznejší útlm v čerpaní. Tento vývoj môžeme pripísať postupnej stabilizácii epidemickej situácie, keď sa rozšírila menej riziková mutácia vírusu omikron. Prezentované čísla treba naďalej vnímať ako spodný odhad celkovej čerpanej sumy za jednotlivé mesiace, preto je potrebné aj údaje v ďalších častiach interpretovať obdobne.

Graf 1 Dominancia opatrenia 2 naďalej pokračuje, cez opatrenie 3B sa vypláca viac ako 20 %

Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 2 Priemerná podpora na pracujúceho u mikropodnikov zostáva naďalej najvyššia

Zdroj: ÚPSVaR.

Najväčšia časť uhrádzanej sumy sa od začiatku fungovania schémy priamej finančnej podpory udržania zamestnanosti, tzv. rámca „Prvej pomoci“, vyplácala prostredníctvom opatrenia 3B. Cez uvedené opatrenie firmám smerovalo až takmer 42 % uhrádzanej sumy za marec 2020. Postupne sa podiel zvýšil a zastabilizoval

¹⁶ Pri porovnávaní vysokého čerpania za mesiace v roku 2021 je však potrebné zdôrazniť rozdiely v nastavení a maximálnych výškach podpory medzi „Prvou pomocou“, „Prvou pomocou+“ a „Prvou pomocou++“. Pre bližšie porovnanie, pozri Tabuľku 1.

s miernymi medzimesačnými výkyvmi v oboch smeroch. Za obdobie máj 2020 až február 2021 smerovalo zasiahnutým subjektom stabilne okolo polovice uhrádzanej sumy práve cez opatrenie 3B (Graf 1). Za marec 2021 došlo k miernemu poklesu, keď sa podiel upravil na zhruba 44 %. Hneď v apríli však nasledoval návrat na pôvodnú hodnotu blízku 50 %. Od júla 2021 sa vzhľadom na pomerne priaznivé epidemické podmienky poskytovanie opatrenia 3B prerušilo. Opätovné zhoršenie epidemickej situácie a potreba cielenej finančnej pomoci najmä sektoru služieb vyústilo do úpravy podmienok a znovuzavedenia možnosti využívať opatrenie 3B za december 2021 a nasledujúce mesiace pre mikro a malé podniky. Za december 2021 sa vyplatila cez opatrenie 3B viac ako pätina uhrádzanej „Prvej pomoci“. Januárové a februárové čísla čerpania prostredníctvom opatrenia 3B sa udržiavajú blízko hranice 25 %.

Charakteristickým znakom používania opatrenia 2 je postupné zintenzívňovanie čerpania, pretavené do nárastu percentuálneho zastúpenia. Kým za marec 2020 bolo vyplatených prostredníctvom opatrenia 2 približne 12 % pomoci, do júna 2021 sa podiel zvýšil na približne 32 %. Úprava podmienok „Prvej pomoci“ v podobe pozastavenia využívania opatrenia 3B platných za júl až november 2021 znamenala aj zmenu v relatívnom zastúpení jednotlivých opatrení. V júli sa podiel opatrenia 2 prudko zvýšil na viac ako 47 %, avšak do októbra zaznamenávame badateľnú korekciu, a to do pásma na hranici 40 %. Za november pozorujeme skok až k 50 %, nasledovaný opätovným znížením zaznamenaným v poslednom mesiaci roka 2021. Pri opatreniach 1 a 3A dokážeme identifikovať zaujímavé tendencie. Pomerové zastúpenia oboch opatrení sa vyvíjajú obrátene, čo sledujeme počas všetkých vln pandémie. V marci 2020 bolo využívanie opatrení 1 a 3A takmer totožné, blízko 22 %. Kým zhoršovanie epidemickej situácie sa prejavuje v zintenzívňovaní využívania opatrenia 1, tak pri opatrení 3A je badateľný pokles v percentuálnom zastúpení. Opačný vývoj sledujeme pri stabilizácii epidemickej situácie, keď sa relatívne zastúpenie opatrenia 1 znižuje a intenzita využívania opatrenia 3A rastie. Podiel opatrenia 3A je najmä ku koncu roka 2021 výrazne vyšší ako je to u opatrenia 1. V posledných mesiacoch roka došlo k výraznému poklesu, keď sa pomerné zastúpenie opatrenia 3A znížilo z októbrových zhruba 57 %, na decembrových viac ako 30 %. Zvyšné dve opatrenia (4A, 4B) dotvárajú mozaiku nástrojov „Prvej pomoci“, avšak ich relatívne zastúpenie je zanedbateľné. Údaje za december, január a február dokumentujú znovuzavedenie možnosti čerpania cez opatrenie 3B, ktoré narušilo dominanciu opatrení 3A a 2. Prostredníctvom oboch opatrení sa v období júl - november 2021 stabilne uhrádzalo viac ako 90 % „Prvej pomoci“. Dominancia opatrenia 2 pokračuje aj po úprave podmienok, hoci sa pomerné zastúpenie najmä v decembri znížilo z novembrových 49 % na decembrových 39 %. Za január a február sledujeme oživenie relatívneho zastúpenia na predchádzajúcu úroveň v blízkosti 45 %. S odstupom nasledujú za január a február opatrenia 3B a 3A s takmer identickým podielom na hranici štvrtiny vyplatenej „Prvej pomoci“. V procese finalizácie údajov môžeme očakávať dodatočné úpravy aj v relatívnom zastúpení jednotlivých opatrení.

Z pohľadu počtu podporených zamestnancov a SZČO sme dosiahli maximum hneď na začiatku pandémie. Za marec 2020 sa poskytla pomoc na viac ako 370 tisíc mesačných pracovných miest. Za apríl bol zaznamenaný vrchol, keď sa podporilo takmer 466 tisíc pracovných miest. Ešte v máji evidujeme počet blízky hranici 460 tisíc, avšak vývoj v ďalších mesiacoch bol charakteristický pozvoľným poklesom až k 186 tisícom za september 2020, najmä z dôvodu stabilizácie epidemickej situácie. V októbri 2020 došlo súčasne k príchodu druhej vlny pandémie a k úprave pravidiel poskytovania „Prvej pomoci“ v podobe „Prvej pomoci +“, čo sa okrem zatraktívnenia finančných príspevkov prejavilo aj v rozšírení okruhu oprávnených žiadateľov. Oba uvedené faktory sa podpísali pod nárast počtu podporených mesačných pracovných miest, keď ich mesačný počet prekonal za október 2020 štvrt' milióna. Vrchol druhej vlny v počte podporených zamestnancov a SZČO evidujeme za január 2021, a to zhruba na úrovni 361 tisíc. V období február až jún 2021 sa používal rozšírený rámec „Prvá pomoc ++“. V nadväznosti na prijaté zmeny v pravidlách poskytovania pomoci došlo aj k rozšíreniu okruhu oprávnených žiadateľov, ale najmä v dôsledku stabilizácie epidemickej situácie bol badateľný postupný útlm v počte subvencovaných pracovných miest, a to až na úroveň 225 tisíc za jún. Pozitívny vývoj vyvrcholil v júli, keď sa cez nástroje „Prvej pomoci“ poskytla pomoc na viac ako 84 tisíc pracovných miest. Za august sa finančná podpora nevyplácala, a teda sa nepodporili žiadne pracovné miesta. Od septembra 2021 došlo k relatívne rýchlemu nástupu tretej vlny pandémie, ktorá kulminovala v decembri. Kým za september sa poskytla pomoc na zhruba 96 tisíc pracovných miest, tak do decembra počet podporených mesačných

pracovných miest vzrástol o takmer 72 tisíc, na bezmála 168 tisíc. Údaje za január a február signalizujú postupné znižovanie počtu podporených mesačných pracovných miest, čo by zodpovedalo stavu epidemickej situácie v oboch mesiacoch, avšak na konečné údaje za oba mesiace si budeme musieť ešte počkať.

Priemerná výška pomoci odzrkadľuje použitý rámec „Prvej pomoci“. V úvode pandémie¹⁷, keď sa uplatňoval základný rámec „Prvá pomoc“ sa priemerný finančný príspevok dostal na úroveň 380 eur. Od mája do septembra 2020 sa finančná pomoc pripadajúca na jedno pracovné miesto pohybovala v intervale od 270 po 318 eur. Úprava podmienok poskytovania podpory a rozšírenie oprávnených subjektov účinná od októbra 2020 v podobe „Prvej pomoci +“ znamenala navýšenie priemerného príspevku. Do januára 2021 sa výška priemernej pomoci dostala nad hranicu 521 eur. Ďalšia úprava v poskytovaní pomoci a rozšírenie oprávnených žiadateľov prišla vo februári. Za tento mesiac sa po prvýkrát uplatňovala „Prvá pomoc ++“, čo sa okamžite odrazilo aj vo výške finančného príspevku. Na jedno pracovné miesto priemerne pripadalo za február zhruba 613 eur. Za marec došlo k miernemu navýšeniu až na úroveň 628 eur. Za apríl až jún sa príspevok zastabilizoval nad 545 eurami. Za mesiace júl až október sa v dôsledku ustálenia epidemickej situácie prešlo na základný rámec „Prvá pomoc“ bez možnosti využívať opatrenie 3B. V tomto období naďalej plynula na pracovné miesto finančná podpora nenávratného charakteru vo výške viac ako 350 eur. Za november 2021 sledujeme skok v priemernej výške finančného príspevku, a to až na úroveň 446 eur, čo je dôsledkom prechodu na „Prvú pomoc +“. Za december sa uvoľnila možnosť čerpať pomoc pre mikro a malé podniky aj cez opatrenie 3B, čo prispelo k miernemu nárastu vo výške príspevku na hranicu 515 eur. Úvodné dva mesiace roka 2022 znamenajú ďalšie mierne navýšenie priemerného príspevku až k 530 eurám. Konečné údaje za jednotlivé mesiace sa môžu odlišovať od dát aktuálnych k 2. máju 2022.

Box 1 Kumulatívne údaje za marec 2020 až február 2022

Z priebežne aktualizovaných údajov vyplýva, že od začiatku mimoriadnej situácie bolo za mesiace marec 2020 až február 2022 k 2. máju 2022 vyplatených **2 469 258 329,44 eur**. Celková žiadaná suma za všetkých dvadsaťtri mesiacov predstavovala k rovnakému dátumu 2 472 847 542,30 eur. Odhadovaný počet žiadostí na jednotlivé opatrenia dosiahol 222 441. Je potrebné zdôrazniť, že prijímanie žiadostí o finančnú pomoc za jednotlivé mesiace využívania nástrojov „Prvej pomoci“ je uplynutím 30. apríla oficiálne uzatvorené, avšak naďalej môže dôjsť k dodatočnému preradeniu niektorých subjektov medzi jednotlivými opatreniami. Údaje o čerpaní pomoci za jednotlivé mesiace teda nemožno interpretovať ako finálne.

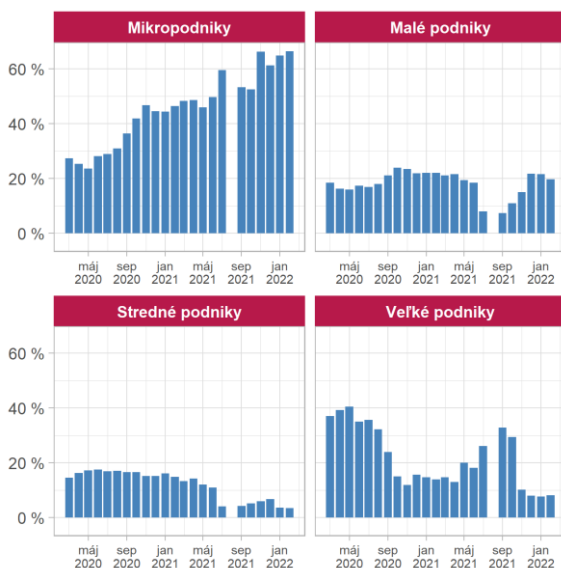
Tabuľka A1 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 2. máju 2022 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa počtu zamestnancov žiadateľa od mikropodnikov s maximálne deviatimi zamestnancami až po veľké podniky s najmenej 250 zamestnancami.¹⁸ Podiel jednotlivých kategórií na čerpanej sume bol od decembra 2020 približne po máj 2021 pomerne stabilný. Mikropodnikom smerovalo v danom období od 44 až po 49 % celkovej uhrádzanej pomoci za jednotlivé mesiace (Graf 3). U malých podnikov sa podiel v rovnakom období pohyboval v blízkom okolí 20 % s miernymi medzimesačnými výkyvmi v oboch smeroch. Intenzita čerpania stredných podnikov bola počas uvedených mesiacov v rozmedzí 13 až 17 %. Vývoj u veľkých podnikov bol taktiež poznačený medzimesačnými pohybmi v oboch smeroch, avšak až do apríla sa podiel držal v intervale 13 až 16 %. V máji sme zaznamenali u veľkých podnikov skok na približne 20 %, sprevádzaný miernym útlmom v relatívnom zastúpení u ostatných kategórií. V júni 2021 sa naopak zvýšil podiel mikropodnikov, kým u zvyšných veľkostných kategórií sme zaznamenali opačný vývoj. Situácia sa zhruba do októbra 2021 dynamicky menila a dochádzalo k postupnému nárastu čerpania mikropodnikov a veľkých podnikov. Kým mikropodnikom smerovalo od júla viac ako 50 %, veľké podniky čerpali viac ako štvrtinu uhrádzanej „Prvej pomoci“. U malých a stredných podnikov evidujeme za rovnaké mesiace pokles v relatívnom zastúpení pod 7,4 %, resp. 4,3 % za september s miernym oživením za október. Od novembra sledujeme dve zaujímavé vývojové tendencie, nárast podielu na čerpaní u mikro a malých podnikov pri súčasnom poklese veľkých a stagnácii relatívneho zastúpenia stredných podnikov. Dôvodom zintenzívnenia čerpanie u podnikov s najviac

¹⁷ Do úvahy berieme apríl, za ktorý sa prvýkrát vyplácali príspevky za celý mesiac.

¹⁸ Dátová príloha je k dispozícii na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

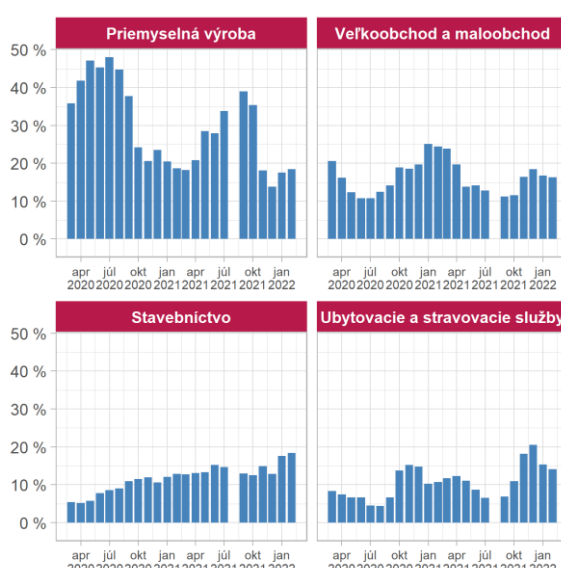
49 zamestnancami za december identifikujeme uvoľnenie čerpania prostredníctvom opatrenia 3B. Mikropodniky podľa aktualizovaných decembrových údajov čerpali viac ako 61 % celkovej alokovanej „Prvej pomoci“. Do malých podnikov smerovalo bežmála 22 %, veľkým podnikom približne 8 % a stredným podnikom išla pomoc v rozsahu menej ako 7 %. Januárové a februárové údaje sa v mnohých črtách ponášajú na decembrový stav, s výnimkou mierneho poklesu stredných podnikov k hranici 4 %, pri súčasnom zintenzívnení čerpania (v relatívnom vyjadrení) u mikropodnikov až k hranici 65 %. Malé podniky čerpajú naďalej okolo 20 % a zhruba 8 % pripadá veľkým.¹⁹ Pri finalizácii údajov za jednotlivé mesiace očakávame ďalšie posuny v relatívnom zastúpení.

Graf 3 Podiel mikropodnikov na uhrádzanej „Prvej pomoci“ sa blíži k dvom tretinám

Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 4 Firmy zo stavebníctva a priemyselnej výroby prijímajú najväčšiu časť pomoci za január a február 2022

Zdroj: ÚPSVaR.

Mikropodniky čerpajú prevažnú časť pomoci prostredníctvom opatrenia 2. V úvodných dvoch mesiacoch pandémie (marec, apríl 2020) smerovalo podnikom s maximálne deviatimi zamestnancami prostredníctvom spomínaného opatrenia 41, resp. 48 %. Podiel v ďalších mesiacoch vzrástol a udržiaval sa v intervale od 52 do zhruba 63 %, a to až do júna 2021. Intenzita čerpania cez opatrenia 2 u mikropodnikov bola stabilná a ani prechod na „Prvú pomoc +“, resp. „Prvú pomoc ++“ nespôsobili výrazné fluktuácie v relatívnom zastúpení opatrenia. Od júla 2021 došlo k ďalším úpravám podmienok „Prvej pomoci“, keď sa pozastavilo využívanie opatrenia 3B, pre všetky kategórie podnikov, a prešlo sa na základný rámec „Prvej pomoci“. Ešte za jún 2021 plynula mikropodnikom cez 3B zhruba štvrtina uhrádzanej „Prvej pomoci“. V nadväznosti na prijaté zmeny sa intenzita využívania jednotlivých opatrení ešte viac naklonila v prospech opatrenia 2, cez ktoré smerovalo mikropodnikom zhruba 77 % „Prvej pomoci“ za júl. Ešte za november evidujeme podiel opatrenia 2 na úrovni nad 70 %. Od decembra sa umožnilo čerpať „Prvú pomoc“ mikro a malým podnikom aj cez opatrenie 3B, čo spôsobilo ďalšie posuny v intenzite využívania jednotlivých opatrení. Za december mikropodnikom plynulo viac ako 16 % prostredníctvom 3B, kým objem pomoci vyplatený cez opatrenie 2 dosiahol zhruba 62 %. Podiel opatrenia 3B zostáva za január a február 2022 stabilný a lícuje s decembrovým stavom. U opatrenia 2 sledujeme postupný nárast k 69 %. V kontraste s mikropodnikmi, u malých, stredných i veľkých podnikov dlhodobo dominovalo opatrenie 3B. Prostredníctvom tohto opatrenia čerpali ešte za jún 2021 veľké podniky viac ako 57 % „Prvej pomoci“, stredné podniky bežmála 84 % a malé podniky približne 78 %. Po úprave podmienok „Prvej pomoci“ platných od júla 2021 malým, stredným ako aj veľkým podnikom smeruje väčšina pomoci cez opatrenie 3A. Situácia u malých podnikov sa zmenila v dôsledku znovuzavedenia možnosti využívať opatrenie 3B za obdobie december február. Pozorujeme, že viac ako polovica decembrovej „Prvej

¹⁹ Zhruba 2 % uhrádzanej „Prvej pomoci“ za január smeruje podnikom, ktoré nedokážeme kategorizovať.

pomoci“ smerovala malým podnikom práve prostredníctvom opatrenia 3B. Januárová a februárová úroveň čerpania malých podnikov cez 3B dosahuje zhruba dve tretiny.

Tabuľka A2 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 2. máju 2022 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa odvetví hospodárstva (sektie NACE). Od novembra 2021 zaznamenávame výraznejšie posuny na pozícií odvetvia s najintenzívnejším čerpaním. Kým za obdobie apríl až október 2021 dominovalo odvetvie priemyselnej výroby s podielom od 21 do 39 % na celkovej uhrádzanej pomoci, za november sa o túto pozíciu delia spoločne firmy pôsobiace v ubytovacích a stravovacích službách (NACE sekcia I) a v priemyselnej výrobe (NACE sekcia C). Firmám z oboch odvetví smerovalo mierne viac ako 18 % uhrádzanej „Prvej pomoci“. December predstavuje prvý mesiac, kedy sa do pozície najväčšieho beneficienta dostali firmy pôsobiace v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb s podielom necelých 21 %. Oprávnené subjekty pôsobiace v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (NACE sekcia G) za december čerpali viac ako 18 %. Januárové údaje dotvárajú mozaiku dynamicky sa meniacej situácie, keď firmy pôsobiace v stavebníctve (NACE sekcia F) a priemysle čerpajú najväčšiu časť, a to bezmála 18 %. S odstupom zhruba 1 p.b. nasleduje odvetvie veľko- a maloobchodu. Aktualizované dáta za február kopírujú januárový stav na prvých štyroch pozíciách, keď firmy pôsobiace v stavebníctve a priemyselnej výrobe čerpajú okolo 18 %, nasledované firmami z veľko- a maloobchodu (16 %) a ubytovacích a stravovacích služieb (14 %). Dokopy dosahuje čerpanie uvedených štyroch odvetví za január a február zhodne 67 %, čo je v súlade s vývojom v predchádzajúcich mesiacoch. Naďalej však sledujeme dominanciu priemyslu v počte podporených zamestnancov a SZČO. Podľa aktualizovaných údajov za február až viac ako štvrtina všetkých podporených pracovníkov vykonávala činnosť v odvetví priemyselnej výroby. Síce priemysel naďalej prevažuje v počte podporených zamestnancov a SZČO, tak od septembra sa podiel priemyslu na počte podporených mesačných pracovných miest postupne znižuje. Kým za september a október sa podiel udržiaval v blízkosti 44 %, do januára klesol takmer o 20 p.b. Výnimku v dominancii priemyslu predstavujú úvodné dva mesiace roku 2021, keď odvetvie veľkoobchodu a maloobchodu subvencovalo väčšie množstvo pracovníkov (približne 24 %). Spracovanie ďalších žiadostí a výkazov za február spôsobí dodatočné zmeny v intenzite čerpania.

Priemerná výška podpory podľa veľkosti žiadateľa a sektorov ekonomiky vykazuje pomerne veľkú rôznorodosť medzi jednotlivými mesiacmi. Od júna 2020 platí, čím väčší podnik, tým nižšia priemerná výška podpory. Výnimkou sú júl a september 2021. V júli bola priemerná podpora na jedného zamestnanca mierne vyššia v malých ako v mikropodnikoch a za september si pozície vymenili veľké a stredné podniky. Podľa dostupných údajov sa usporiadanie priemernej výšky podpory vrátilo do pôvodného stavu, čo sledujeme na základe aktualizovaných údajov aj za február. Výraznejšie medzimesačné zmeny evidujeme najmä za október 2020, február 2021, júl 2021, november 2021 a pri niektorých kategóriách podnikov aj za december 2021. Príčinu identifikujeme v úprave podmienok čerpania a postupnom prechode na rozšírený rámec „Prvá pomoc +“, „Prvá pomoc ++“, opätovný návrat na základný rámec „Prvá pomoc“ a v poslednom prípade bola dôvodom skoku v priemernej pomoci úprava na rozšírený rámec „Prvá pomoc +“ v kombinácii so znovuzavedením čerpania cez opatrenie 3B za december. Od októbra 2020 do januára 2021 sa priemerná výška vyplatenej pomoci na zamestnanca pohybovala od 295 eur u veľkých podnikov, až po viac ako 582 eur u mikropodnikov. Od februára 2021 sa začala uplatňovať „Prvá pomoc ++“, čo sa prejavilo bez výnimky u všetkých kategórií podnikov, keď priemerná podpora na pracovníka mikropodniku dosiahla zhruba 676 eur za február. U ostatných kategórií podnikov sa po prechode na „Prvú pomoc ++“ vyplácala priemerná pomoc na zamestnanca alebo SZČO od 497 eur vo veľkých podnikoch po 569, resp. 623 eur u stredných a malých podnikov. Vývoj v ďalších mesiacoch bol pomerne turbulentný. Kým priemerná výška podpory za marec stúpila u všetkých kategórií podnikov, s výnimkou veľkých podnikov, následne v apríli došlo k poklesu u všetkých typov podnikov. Na zamestnanca malého podniku pripadala za apríl priemerná podpora vo výške viac ako 604 eur, u stredných podnikov pomoc priemerne dosahovala zhruba 528 eur. Za obdobie máj a jún je vývoj pomerne rôznorodý, a to v závislosti od veľkosti podniku. Zatiaľ čo u mikropodnikov sledujeme postupný nárast až nad hranicu 675 eur, u malých, stredných a veľkých podnikov sledujeme znižovanie priemernej výšky mesačnej podpory o desiatky eur (na zhruba 581 eur, 490 eur a 356 eur za jún). Hodnoty za obdobie júl až október 2021 pružne zareagovali na úpravu podmienok a prechod na rámec „Prvá pomoc“. Priemerná výška finančnej pomoci za vyššie uvedené

mesiače sa pohybovala v intervale od 257 eur vo veľkých podnikoch až po 436 eur u malých podnikov. Skok zaznamenaný za november 2021, keď sa prešlo na rozšírený rámec „Prvá pomoc +“ sledujeme u mikro, malých a rovnako aj u stredných podnikov. V priemere pripadalo na zamestnanca mikropodniku viac ako 580 eur, malého takmer 445 eur, stredného zhruba 324 eur a u veľkých podnikov sledujeme pokles na zhruba 194 eur. Za december došlo k ďalšiemu nárastu sledovaného ukazovateľa, keď sa podpora pripadajúca na jedného pracovníka medzimesačne zvýšila rádovo o desiatky eur, najmä u malých a stredných podnikov. Nárast u mikro a malých podnikov za december dokážeme v určitej miere vysvetliť opätovným umožnením čerpania cez opatrenie 3B. Za január a február sa stav u mikro, malých a veľkých podnikov výraznejšie nezmenil, zatiaľ čo u stredných podnikov je zaznamenaný pokles. V procese finalizácie údajov za jednotlivé mesiace očakávame dodatočné úpravy v priemerných hodnotách príspevku.

Z odvetvového pohľadu na „Prvú pomoc“ vyplýva, že najvyššia pomoc na jedno pracovné miesto prúdi za február do organizácií pôsobiacich v sektorech stavebníctvo (NACE sekcia F – 678 eur), poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (NACE sekcia A – 657 eur) a umenie, zábava a rekreácia (NACE sekcia R – 625 eur). Naopak, najnižšia priemerná podpora smeruje do odvetví zdravotníctvo a sociálna pomoc (NACE sekcia Q – 347 eur), dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov (NACE sekcia E – 368 eur) a priemyselnej výroby (NACE sekcia C – 374 eur),

Box 2 Ako dlho trvá poskytnutie pomoci?

Vyhlásenie núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 postavilo slovenský verejný sektor, a zvlášť sieť úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, pred doposiaľ bezprecedentnú výzvu. Popri štandardnej agende úradov bolo nevyhnutné v čo možno najkratšom čase zabezpečiť vykonanie množstva úloh úzko súvisiacich s núdzovým stavom a dynamicky sa meniacou epidemickou situáciou. Medzi tieto úlohy patrilo aj zabezpečenie výplaty podpory poskytovanej v rámci opatrení „Prvej pomoci“. Podľa dát dostupných k 2. máju 2022 trvala výplata pomoci v priemere mierne menej ako 4 pracovné dni od momentu prijatia žiadosti, prípadne mesačného výkazu, až po spracovanie podkladu na úhradu príslušným úradom práce.²⁰

V prípade subjektov, ktoré si požiadali o pomoc za jeden mesiac a **majú podpísanú dohodu**, si poskytnutie pomoci za nasledujúce mesiace **nevyžaduje podpisovanie novej dohody, ale postačuje predloženie výkazu**. Týmto sa po uzavretí dohody výrazne zjednodušuje a skraca vybavovanie pomoci za nasledujúce mesiace.

Tabuľka B1 Trvanie vybavenia pomoci (od prijatia žiadosti alebo výkazu po spracovanie úradom práce)

Opatrenie	Priemerné trvanie vybavenia		Počet žiadostí / výkazov
	Kalendárne dni	Pracovné dni	
1	8,45	5,51	49 464
2	5,06	3,30	1 033 500
3A	7,79	4,95	124 482
3B	6,27	4,14	285 650
4A	7,86	5,12	159 795
4B	8,27	5,39	16 983
Spolu	5,87	3,83	1 669 874

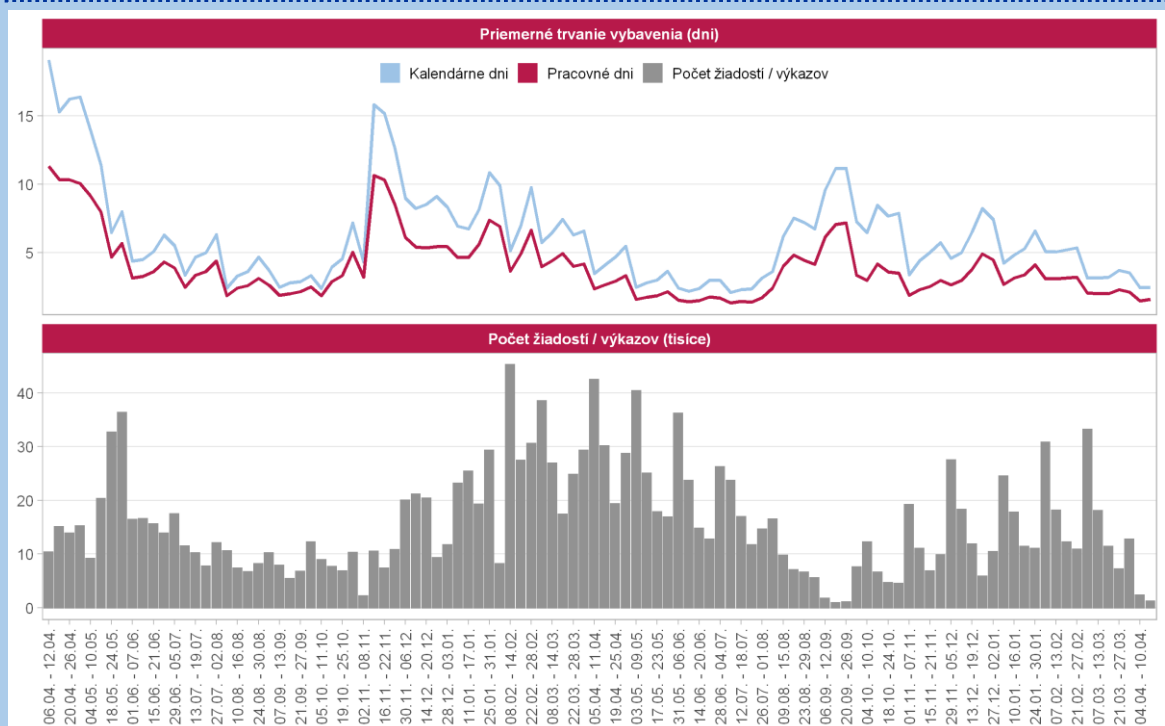
Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 17. apríla 2022 a zároveň vybavené najneskôr 2. mája 2022. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Tabuľka B1 a Graf B1 obsahujú informácie o trvaní vybavenia nových žiadostí ako aj výkazov prijatých v období apríl 2020 až apríl 2022 k dohodám z predchádzajúcich mesiacov. Vybavenie pomoci sa výrazne zrýchlilo od polovice mája 2020, odkedy okrem nových žiadostí úrady práce vybavujú aj výkazy k už existujúcim dohodám. V októbri a v novembri 2020 prišlo k skokovitým nárastom trvania vybavenia spojeným s prechodom na „Prvú pomoc +“. Po týchto nárastoch však sme opäť pozorovali zrýchlenie vybavovania, ktorého trvanie sa vrátilo na hodnoty podobné tým, ktoré sme pozorovali pri pôvodnej „Prvej

²⁰ S cieľom eliminovať možnú diskrepanciu medzi dátumom odoslania žiadosti o podporu žiadateľom a jej registráciou bola odhadovaná celková dĺžka procesu výplaty predĺžená o dva dni.

pomoci“. Prechod na „Prvú pomoc ++“ síce spôsobil mierne predĺženie priemerného vybavenia žiadostí a výkazov, ktoré sledujeme na Grafe B1, avšak po úvodnom nápore, ktorý sa prejavil v značnom náraste počtu žiadostí najmä v druhom februárovom týždni, opäť sledujeme postupný pokles v počte dní nevyhnutných na zvládnutie celého procesu. Po postupnom miernom predlžovaní trvania vybavenia medzi augustom a októbrom 2021 pozorujeme v decembri opätovné zrýchlenie. V roku 2022 pokračuje postupné zrýchľovanie spracovania žiadostí a výkazov.

Graf B1 Vybavenie pomoci v jednotlivých týždňoch

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 17. apríla 2022 a zároveň vybavené najneskôr 2. mája 2022. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Pandemické ošetrovné

Prerušenie vyučovania v školách a školských zariadeniach od 16. marca 2020 do odvolania vytvorilo u pracujúcich potrebu zabezpečiť starostlivosť o deti. MPSVR SR na túto situáciu zareagovalo zavedením dávky „pandemické ošetrovné“, na ktorú získali nárok nemocensky poistení rodičia, ktorí sa počas krízovej situácie (od 12. marca 2020) súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 osobne starali o dieťa, ktoré nedovršilo jedenásť rok, alebo do dovŕšenia šestnásteho roku veku, ak išlo o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom.²¹ Výška ošetrovného za deň je rovnako ako pri bežnom ošetrovnom 55 % denného vymeriavacieho základu určeného z najviac dvojnásobku priemernej mzdy spred dvoch rokov (približne 70 % čistej mzdy).²²

Podmienky pri poskytovaní pandemickej OČR sa zmenili novelou zákona o sociálnom poistení, ktorá nadobudla účinnosť 23. septembra 2020.²³ Cieľom novely bolo predovšetkým upraviť podmienky nároku na pandemické ošetrovné v školskom roku 2020/2021. Po novom majú nárok na ošetrovné v čase trvania krízovej situácie nemocensky poistení poistenci starajúci sa o dieťa, ktoré je choré, ktoré je v karanténe alebo je zatvorená škola

²¹ Novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení prostredníctvom zákona číslo 63/2020 Z. z.

²² Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

²³ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/zmeny-pri-poskytovani-pandemickej-ocr.html

alebo škôlka, ktorú dieťa navštevuje. Nárok na pandemické ošetrovné ostal zachovaný aj v prípade rodinných príslušníkov, ktorí zabezpečujú starostlivosť o príbuzného, ktorému sa neposkytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb z dôvodu obavy o jeho zdravie. Toto sa však nevzťahuje na rodičov žiakov základných škôl, pre ktorých je prezenčná školská dochádzka od 1. septembra 2020 opäť povinná, a nárok vzniká len pri uzavretí zariadenia príslušným orgánom. Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické ošetrovné na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.²⁴

Tabuľka 3 Vyplatené dávky „ošetrovné“

Mesiac	2019	2020	2021	2022	Nárast / pokles			Nárast / pokles (%)		
					2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2022 vs. 2019	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2022 vs. 2019
Počet dávok										
január		14 937	22 250	32 304						
február		14 108	52 479	27 642						
marec	25 297	24 854	55 258	43 465	-443	29 961	18 168	-1,8 %	118,4 %	71,8 %
apríl	15 690	80 407	38 918	25 709	64 717	23 228	10 019	412,5 %	148,0 %	63,9 %
máj	13 918	149 856	23 890		135 938	9 972		976,7 %	71,6 %	
jún	13 477	131 851	16 213		118 374	2 736		878,3 %	20,3 %	
júl	13 015	56 264	11 905		43 249	-1 110		332,3 %	-8,5 %	
august	10 350	26 217	10 284		15 867	-66		153,3 %	-0,6 %	
september	10 170	24 060	11 635		13 890	1 465		136,6 %	14,4 %	
október	12 781	15 834	19 450		3 053	6 669		23,9 %	52,2 %	
november	16 495	23 692	35 325		7 197	18 830		43,6 %	114,2 %	
december	14 731	20 608	41 012		5 877	26 281		39,9 %	178,4 %	
Výdavky (tisíce eur)										
január		1 709	3 749	4 690						
február		1 674	12 238	3 756						
marec	2 725	3 004	10 744	5 220	278	8 018	2 494	10,2 %	294,2 %	91,5 %
apríl	1 705	15 463	8 471	3 689	13 758	6 766	1 984	807,0 %	396,9 %	116,4 %
máj	1 554	46 756	5 163		45 202	3 609		2 908,0 %	232,2 %	
jún	1 475	45 374	2 662		43 899	1 187		2 976,2 %	80,5 %	
júl	1 480	17 748	2 103		16 267	623		1 099,0 %	42,1 %	
august	1 286	7 569	2 052		6 283	766		488,6 %	59,6 %	
september	1 304	7 032	2 645		5 728	1 341		439,3 %	102,8 %	
október	1 454	2 539	2 952		1 085	1 497		74,6 %	102,9 %	
november	1 881	2 937	5 153		1 056	3 272		56,1 %	173,9 %	
december	1 659	3 054	5 507		1 395	3 848		84,1 %	231,9 %	

Zdroj: Informačný systém Sirius (týždenné údaje platné k 2.5.2022). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné medziročne 3,6-násobne o 453 403 dávok; výdavky v rovnakom období vzrástli zhruba 8,4-násobne o takmer 148 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné oproti predpandemickému obdobiu o 148 867, čo predstavuje nárast o 85 %. V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku ošetrovné o takmer 36 miliónov eur (181 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie. Aj začiatkom tretieho roka pandémie od marca do apríla 2022 pozorujeme nárast počtu vyplatených dávok ošetrovné o 28 187 (69 %) a tomu odpovedajúci nárast výdavkov o 4,5 milióna eur (101 %) v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019.

Pandemické nemocenské

Jedným z protipandemických opatrení bola povinná izolácia osôb s potvrdeným ochorením alebo s podozrením na ochorenie COVID-19. Nemocensky poisteným poistencom, ktorí boli lekárom uznaní za dočasne práceneschopného (DPN) z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vznikol od prvého dňa nariadenej karantény alebo izolácie nárok na dávku „pandemické nemocenské“ vo výške 55 % denného

²⁴ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

vymeriavacieho základu (približne 70 % čistej mzdy).²⁵ Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické nemocenské na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.²⁶ Pandemická dávka nemocenské zanikla od 1. decembra 2021. Poistenci, ktorých ošetrojúci lekár uznal DPN z dôvodu karanténneho opatrenia alebo izolácie, dostávajú štandardnú dávku nemocenské.

Tabuľka 4 Počet novohlásených prípadov DPN s dôvodom vzniku „karanténne opatrenie“

Rok	Jan	Feb	Mar	Apr	Máj	Jún	Júl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	12	5	10	7	13	9	9	9	13	10	11	2
2020	6	43	39 413	6 451	4 314	1 818	2 479	4 243	10 420	63 028	67 450	92 100
2021	93 711	97 060	71 448	27 676	10 186	2 479	3 390	5 237	12 726	38 469	115 187	46 431
2022	64 609	136 565	82 067	19 125								

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: Údaj za apríl 2022 je spracovaný k 8. máju 2022.

Počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu „karanténne opatrenie“ prvýkrát kulminoval v marci 2020, keď počet nových prípadov dosiahol takmer 40 000 (Tabuľka 4). Tento počet zahŕňa všetky druhy karanténnych opatrení (napríklad z dôvodu žltacky). Keďže v marci predošlého roka bolo nahlásených len 10 prípadov, je možné predpokladať, že takmer všetky karantény sa týkali ochorenia COVID-19. Po poklese počas letných mesiacov 2020 začal počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu zhoršujúcej sa epidemickej situácie a plošného testovania opäť stúpať a v zimných mesiacoch atakoval hodnotu 100 000 prípadov mesačne. Nástup tretej vlny na jeseň 2021 bol oproti predošlému roku oneskorený. Najvyšší počet novohlásených prípadov, vyše 136,5 tisíc, sledujeme vo februári 2022. V apríli 2022 bolo predbežne zaznamenaných okolo 19,1 tisíc prípadov (neúplný údaj).

Tabuľka 5 Vyplatené dávky „nemocenské“

Mesiac	2019	2020	2021	2022	Nárast / pokles			Nárast / pokles (%)		
					2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2022 vs. 2019	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2022 vs. 2019
Počet dávok										
január		129 784	229 468	215 697						
február		134 968	247 804	162 330						
marec	154 834	143 256	259 955	184 411	-11 578	105 121	29 577	-7,5 %	67,9 %	19,1 %
apríl	143 625	193 587	248 957	168 021	49 962	105 332	24 396	34,8 %	73,3 %	17,0 %
máj	121 150	195 391	182 314		74 241	61 164		61,3 %	50,5 %	
jún	115 231	146 826	145 722		31 595	30 491		27,4 %	26,5 %	
júl	114 831	125 594	121 481		10 763	6 650		9,4 %	5,8 %	
august	105 385	120 112	115 335		14 727	9 950		14,0 %	9,4 %	
september	106 004	119 297	114 759		13 293	8 755		12,5 %	8,3 %	
október	112 567	122 233	127 411		9 666	14 844		8,6 %	13,2 %	
november	125 958	181 356	168 480		55 398	42 522		44,0 %	33,8 %	
december	121 756	232 845	243 553		111 089	121 797		91,2 %	100,0 %	
Výdavky (tisíce eur)										
január		41 409	67 466	65 147						
február		41 458	73 018	54 343						
marec	39 278	43 001	75 021	53 083	3 723	35 743	13 805	9,5 %	91,0 %	35,1 %
apríl	40 583	51 421	79 436	54 604	10 838	38 854	14 021	26,7 %	95,7 %	34,5 %
máj	37 333	61 536	64 058		24 203	26 725		64,8 %	71,6 %	
jún	36 154	52 924	51 743		16 771	15 589		46,4 %	43,1 %	
júl	34 957	44 765	44 956		9 807	9 998		28,1 %	28,6 %	
august	34 782	44 122	44 040		9 339	9 258		26,9 %	26,6 %	
september	34 418	43 147	42 823		8 729	8 405		25,4 %	24,4 %	

²⁵ Nárok na „pandemické nemocenské“ vznikol na základe novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Pred účinnosťou novely patrila poistencovi dávka vo výške 25 % denného vymeriavacieho základu. Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

²⁶ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

október	33 886	41 702	43 645	7 816	9 759	23,1 %	28,8 %
november	38 460	52 952	53 596	14 492	15 136	37,7 %	39,4 %
december	37 581	63 886	69 598	26 305	32 017	70,0 %	85,2 %

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje platné k 2.5.2022). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Počas prvého roka pandémie vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské o 571 676 dávok (1,4 násobný nárast), čo sa premietlo do nárastu výdavkov 1,4-násobne o 190 miliónov eur.²⁷ V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské oproti predpandemickému obdobiu o 619 901 (42 %). V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku nemocenské o 238 miliónov eur (53 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie. Začiatkom tretieho roka pandémie (marec až apríl 2022) stúpol počet dávok nemocenské 1,2-násobne o 53 973 a výdavky vzrástli o takmer 28 miliónov eur (35 %) v porovnaní s obdobím pred pandémie (Tabuľka 5).

Odklad a odpustenie povinnosti zaplatiť odvody

Dôležitou súčasťou podpory udržania pracovných miest je aj odklad a odpustenie odvodových povinností zamestnávateľov a SZČO. MPSVR SR pristúpilo k zmene zákona o sociálnom poistení s cieľom umožniť odklad odvodov zamestnávateľa a SZČO za marec 2020 a odpustenie týchto odvodov za apríl 2020.²⁸ Následne vláda SR prijala nariadenia umožňujúce odklad odvodov aj za máj až júl 2020.²⁹ V decembri vláda rozhodla aj o možnosti požiadať o odklad splatnosti odvodov za december 2020 do 30. júna 2021.³⁰ Ďalšie rozšírenie tohto druhu podpory prišlo v januári 2021, keď vláda umožnila predĺženie splatnosti odvodov za tento mesiac až do konca júna 2021.³¹ 24. februára 2021 nadobudlo platnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky³², ktoré umožnilo odklad odvodov aj za február 2021, taktiež do konca júna 2021, pri splnení stanovených podmienok. Vláda pristúpila k obdobnému odkladu odvodov aj za marec a apríl 2021.³³ 21. mája nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky,³⁴ na základe ktorého môžu subjekty spĺňajúce podmienky požiadať o odklad odvodov aj za máj 2021. K ďalšiemu rozšíreniu tohto druhu pomoci prišlo 20. októbra, keď vláda prijala uznesenie, ktorým sa umožňuje odložiť si splatnosť odvodov aj za október 2021.³⁵ Aj v dôsledku zhoršujúcej sa epidemickej situácie sa vláda rozhodla rozšíriť takúto formu pomoci aj za mesiace november³⁶ a december 2021.³⁷ Následne bola možnosť odkladu rozšírená aj o január³⁸ a február 2022.³⁹ Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie znižuje mzdové náklady na priemerného zamestnanca takmer o jednu pätinu.

²⁷ Dávka "pandemické nemocenské" tvorí len zlomok celkových vyplatených dávok. Napríklad v apríli 2020 predstavovalo "pandemické nemocenské" približne desatinu všetkých vyplatených dávok (Informačný systém Sociálnej poisťovne).

²⁸ Pre detailný popis pravidiel a podmienok odkladu a odpustenia odvodov, pozri zákon 68/2020 Z. z. a 95/2020 Z. z. ako aj nariadenie vlády 76/2020 Z. z. novelizované nariadeniami 132/2020 Z. z. a 102/2021 Z. z. Vecný rámec tohto komentára sa obmedzuje na opatrenia v pôsobnosti MPSVR SR, preto sa nevenujeme vyhodnoteniu prípadného odkladu, odpusteniu alebo iným zmenám v odvodoch na zdravotné poistenie.

²⁹ Pozri nariadenie vlády 131/2020 Z. z.

³⁰ Pozri nariadenie vlády 380/2020 Z. z.

³¹ Pozri nariadenie vlády 31/2021 Z. z., ktoré novelizuje a dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³² Pozri nariadenie vlády 89/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³³ Pozri nariadenie vlády 154/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁴ Pozri nariadenie vlády 181/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁵ Pozri nariadenie vlády 379/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁶ Pozri nariadenie vlády 435/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁷ Pozri nariadenie vlády 517/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁸ Pozri nariadenie vlády 16/2022 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁹ Pozri nariadenie vlády 52/2022 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

Tabuľka 6 Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie: základné štatistiky ^a

Mesiac	Typ žiadateľa		Spolu
	SZČO	Zamestnávateľ	
Počet			
marec 2020 (odklad)	5 057	6 141	11 198
apríl 2020 (odpustenie)	13 577	19 404	32 981
máj 2020 (odklad)	2 518	3 410	5 928
jún 2020 (odklad)	1 204	1 344	2 548
júl 2020 (odklad)	976	875	1 851
december 2020 (odklad)	1 019	1 762	2 781
január 2021 (odklad)	1 441	2 523	3 964
február 2021 (odklad)	1 376	2 222	3 598
marec 2021 (odklad)	1 240	2 000	3 240
apríl 2021 (odklad)	891	1 526	2 417
máj 2021 (odklad)	645	1 045	1 690
október 2021 (odklad)	577	1 058	1 635
november 2021 (odklad)	756	1 509	2 265
december 2021 (odklad)	776	1 622	2 398
január 2022 (odklad)	771	1 459	2 230
február 2022 (odklad)	729	1 172	1 901
Suma			
marec 2020 (odklad)	854 212,43 €	18 149 765,88 €	19 003 978,31 €
apríl 2020 (odpustenie)	2 408 008,61 €	65 067 619,07 €	67 475 627,68 €
máj 2020 (odklad)	470 768,03 €	20 292 611,87 €	20 763 379,90 €
jún 2020 (odklad)	227 207,09 €	10 293 219,97 €	10 520 427,06 €
júl 2020 (odklad)	180 733,55 €	3 795 562,71 €	3 976 296,26 €
december 2020 (odklad)	184 241,24 €	5 619 701,14 €	5 803 942,38 €
január 2021 (odklad)	274 582,90 €	7 598 266,19 €	7 872 849,09 €
február 2021 (odklad)	279 202,45 €	6 592 656,72 €	6 871 859,17 €
marec 2021 (odklad)	255 272,95 €	6 964 763,16 €	7 220 036,11 €
apríl 2021 (odklad)	188 507,35 €	5 226 243,30 €	5 414 750,65 €
máj 2021 (odklad)	134 565,34 €	4 164 050,71 €	4 298 616,05 €
október 2021 (odklad)	112 993,42 €	3 511 963,70 €	3 624 957,12 €
november 2021 (odklad)	143 013,05 €	5 290 457,95 €	5 433 471,00 €
december 2021 (odklad)	146 605,88 €	5 574 186,88 €	5 720 792,76 €
január 2022 (odklad)	157 648,21 €	5 258 764,52 €	5 416 412,73 €
február 2022 (odklad)	142 508,15 €	4 225 987,51 €	4 368 495,66 €

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: ^a Údaje sú aktuálne k 25. aprílu 2022; očakávame aktualizáciu dát do budúcnosti tak z dôvodu postupného spracovávaní existujúcich podkladov zakladajúcich nárok na odklad/odpustenie odvodov, ako aj z dôvodu korekcie doteraz spracovaných podkladov;

^b Údaje obsahujú aj dáta za subjekty spadajúce do sektora verejnej správy v zmysle metodiky ESA2010 a predstavujú horný odhad poklesu príjmov Sociálnej poisťovne z odvodov SZČO a zamestnávateľov z dôvodu odkladu alebo odpustenia odvodov za daný mesiac.

Odklad splatnosti odvodov na sociálne poistenie za rok 2020 bol pôvodne schválený do leta 2020 a neskôr predĺžený až do 30. júna 2021. Na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky⁴⁰ sa upravila aj splatnosť odvodov nasledovne: odložené odvody za marec 2020 sú splatné v termíne do 30. septembra 2021, za máj 2020 do 31. marca 2022, za jún 2020 do 30. júna 2022, za júl 2020 do 30. septembra 2022, za december 2020 do 31. decembra 2022, za január 2021 do 31. marca 2023, za február 2021 do 30. júna 2023, za marec 2021 do 30. septembra 2023, odložené odvody za apríl 2021 sú splatné v termíne do 31. decembra 2023, odložené odvody za máj 2021 sú splatné do 31. marca 2024. Odložené odvody za október 2021 sú splatné do 30. júna 2024, za november budú splatné do 30. septembra 2024 a za december sú splatné najneskôr k 31. decembru 2024. Odložené odvody za január 2022 sú splatné do 31. marca 2025 a za február sa splatnosť určila na 30. jún 2025. Odklad odvodov je umožnený tým subjektom, ktoré vykázali za daný mesiac pokles čistého obratu alebo pokles príjmov aspoň o 40 % v porovnaní s rokom 2019, príp. s februárom 2020. Odpustenie odvodov za apríl 2020 bolo zamerané na podporu tých subjektov, ktoré mali v apríli 2020 aspoň jednu zo svojich prevádzok zatvorenú dlhšie ako 15 dní na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva. Tabuľka 6 obsahuje

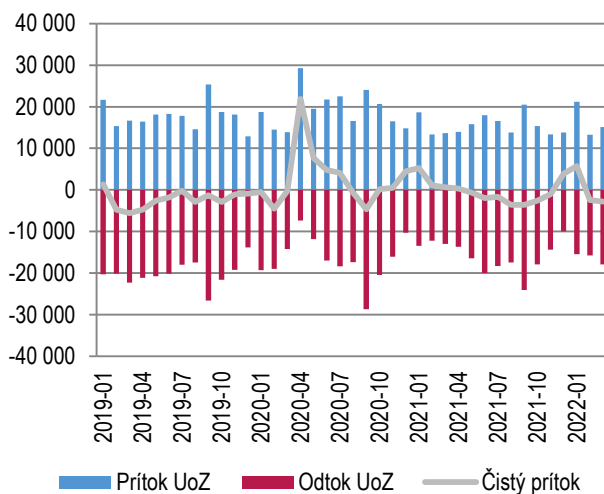
⁴⁰ Pozri nariadenie vlády 611/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

základné štatistiky o využití možnosti odkladu a odpustenia odvodov na sociálne poistenie podľa dát dostupných k 25. aprílu 2022 v delbe podľa charakteristiky subjektov. Túto formu podpory udržania pracovných miest mohli využiť aj subjekty zaradené do sektora verejnej správy.

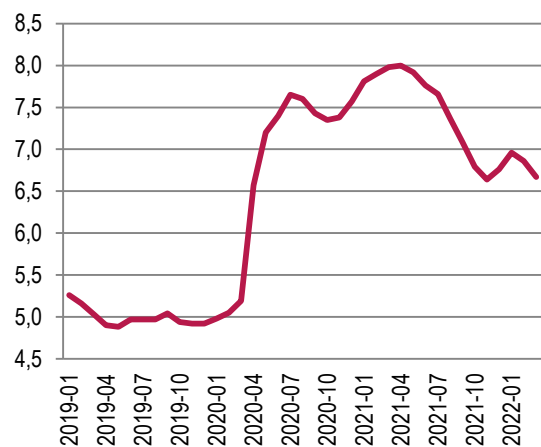
Situácia na trhu práce

Nárast identifikovaných prípadov COVID-19 a následné protipandemické opatrenia vyvolali na pracovnom trhu výrazný pohyb. V apríli 2020 sme prvýkrát po 14 mesiacoch pozorovali vyšší prítok nových uchádzačov o zamestnanie do evidencie ako ich odtok. Konkrétne, v apríli 2020 bolo zaevidovaných 29 275 nových uchádzačov o zamestnanie, čo predstavovalo oproti predošlému mesiacu viac ako dvojnásobok. Situácia na pracovnom trhu sa počas letných mesiacov 2020 stabilizovala. Pokles nezamestnanosti zaznamenaný medzi augustom 2020 a októbrom 2020 (pozri Graf 6) evidujeme aj po sezónnom očistení dát.

Graf 5 Prítok a odtok UoZ

Graf 6 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v %

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Čistý prítok je vypočítaný ako "prítok mínus odtok UoZ".

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Miera nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

So zhoršovaním epidemickej situácie na jeseň 2020 však prítok uchádzačov do evidencie opäť začal preyšovať ich odtok. Tento stav trval od októbra 2020 až do apríla 2021. Od mája 2021 pozorujeme opäť čistý odtok, ktorý pretrvával až do novembra 2021. Po dočasnem zhoršení situácie na trhu práce v decembri 2021 a januári 2022 sa prítok nových uchádzačov o zamestnanie spomalil a od februára 2022 je nižší ako počet uchádzačov odtečených z evidencie. Tomu odpovedá aj mierny pokles miery evidovanej nezamestnanosti, ktorá v marci 2022 dosiahla hodnotu 6,7 %, čo je 1,5 p.b. nad úrovňou z marca 2020.⁴¹

Počet zamestnávateľov v apríli 2022 medziročne stúpol o 2,2 % a celkový počet poistných vzťahov (zamestnanci, dohody a SZČO) vzrástol o 1,9 % (Tabuľka 7). Výraznejší medziročný rast pozorujeme v prípade dohôd (+8,7 %). Počet zamestnaneckých poistných vzťahov dosiahol hodnotu 1 984 357, čo medziročne predstavuje nárast o 1,4 %. Počet samostatne zárobkovo činných osôb poklesol o 4,7 %.

Tabuľka 7 Vývoj počtu poistencov z registra Sociálnej poisťovne

Subjekt	Apríl 2021	Apríl 2022	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Zamestnávatelia	184 716	188 696	3 980	2,2 %
Zamestnanci (ZEC)	1 956 744	1 984 357	27 613	1,4 %
Dohody (DOH)	341 528	371 285	29 757	8,7 %

⁴¹ Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ, t. j. takých, ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru. Celková miera nezamestnanosti môže byť vyššia, nakoľko zohľadňuje aj nedisponibilných UoZ (napr. dočasná práceneschopnosť, OČR, vzdelávanie a príprava pre trh práce alebo menšie obecné služby).

SZČO povinne poistení	223 011	212 599	-10 412	-4,7 %
Spolu (ZEC + DOH + SZČO)	2 521 283	2 568 241	46 958	1,9 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa.

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandemickú situáciu vláda SR niekoľkokrát schválila predĺženie nástroja „Prvá pomoc“. Poskytovanie pomoci v tejto podobe sa však vo februári 2022 končí.⁴² Od marca 2022 ju nahrádza trvalá pomoc pre zamestnávateľov - „skrátaná práca“ („kurzarbeit“). Zároveň sa rozhodlo aj o predĺžení doby splatnosti poistného na sociálne poistenie za vybrané mesiace roka 2020 až do konca decembra 2022, za vybrané mesiace roka 2021 až do konca decembra 2024 a za vybrané mesiace roka 2022 až do konca júna 2025. Viaceré z nástrojov podpory budú k dispozícii obyvateľom aj v najbližších mesiacoch a ich využitie je potrebné priebežne monitorovať a vyhodnocovať.

Box 3 Regionálny pohľad na trh práce počas obdobia od vypuknutia pandémie

Podľa údajov ÚPSVaR o vývoji nezamestnanosti medzi februárom 2020 a marcom 2022 došlo k zvýšeniu miery evidovanej nezamestnanosti z 5,05 % na 6,67 %. Situácia na trhu práce vyjadrená z disponibilného počtu UoZ sa v marci zlepšila medzimesačne o 0,19 p.b. (z februárových 6,86 % na marcových 6,67 %). Kondícia trhu práce sa naďalej posilňuje. Hoci pandémia zvýšila tlak na trh práce, čo sa negatívne premietlo aj v číslach nezamestnanosti, sa najmä vďaka promptnej pomoci zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny podarilo vysporiadať s následkami a predísť výraznejším socio-ekonomickým dopadom. Nasledujúca výzva v podobe prílivu utečencov z Ukrajiny sa zdá byť rovnako náročná, avšak poučení z predchádzajúcej krízy nevstupujeme do neznámeho teritória, preto skúsenosti z pandémie nám môžu pomôcť prekonať aj túto prekážku, pri možnosti uvoľnenia úzkyh miesta na trhu práce.

Tabuľka B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v percentách a jej zmena (február 2020 – marec 2022)

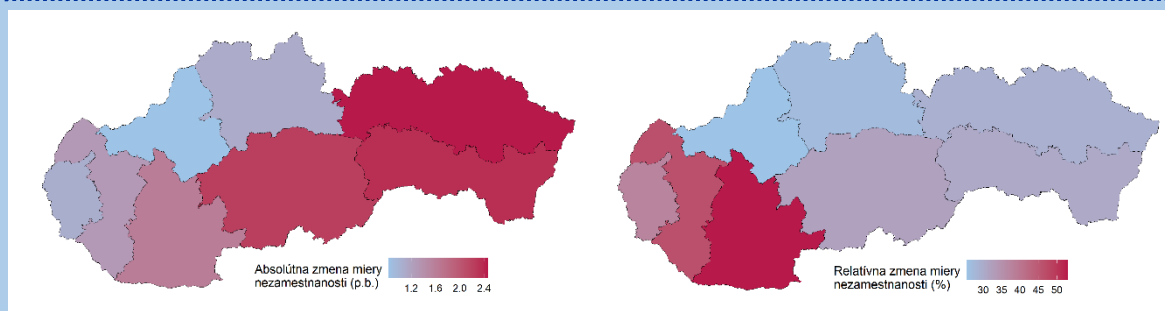
Kraj	február 2020	marec 2022	absolútna zmena (v p.b.)	relatívna zmena (v %)
Bratislavský	2,83	3,89	1,06	37,46
Trnavský	2,80	4,10	1,30	46,43
Trenčiansky	3,21	4,03	0,82	25,55
Nitriansky	3,04	4,65	1,61	52,96
Žilinský	4,07	5,17	1,10	27,03
Banskobystrický	6,94	9,16	2,22	31,99
Prešovský	8,45	10,91	2,46	29,11
Košický	7,70	10,05	2,35	30,52
SR	5,05	6,67	1,62	32,08

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné výpočty; Pozn.: Miera nezamestnanosti bola vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Z aktuálnych údajov vyplýva, že miera evidovanej nezamestnanosti rástla v porovnaní s februárom 2020 najvýraznejšie v absolútnom vyjadrení (v p.b.) v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji (nárast o 2,46 p.b., 2,35 p.b., respektíve 2,22 p.b.). V pomernom vyjadrení k hodnote z februára 2020 (v percentách) najmarkantnejšie vzrástla miera evidovanej nezamestnanosti v Nitrianskom (52,96 %, respektíve 1,61 p.b.) a Trnavskom kraji (46,43 %, respektíve 1,30 p.b.). Naopak, najnižšiu mieru nárastu nezamestnanosti v absolútnom vyjadrení zaznamenali úrady práce v Trenčianskom a Žilinskom kraji. Vzhľadom na fakt, že nezamestnanosť rástla na celom území SR a jej miera bola vo februári 2020 o niekoľko p.b. vyššia v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji oproti zvyšku SR, relatívny nárast miery nezamestnanosti je v týchto regiónoch nižší ako na západe SR (pozri posledný stĺpec v Tabuľke B3 a Graf B2). Najbližšie k predkrízovej miere evidovanej nezamestnanosti sa približuje Trenčiansky kraj, kde rozdiel je na úrovni 0,82 p.b. S tesným odstupom nasledujú Bratislavský a Žilinský kraj (s absolútnym rozdielom na úrovni 1,06, resp. 1,10 p.b.).

⁴² Viac informácií o aktuálnych podmienkach podpory je dostupných na internetovej stránke www.pomahameludom.sk.

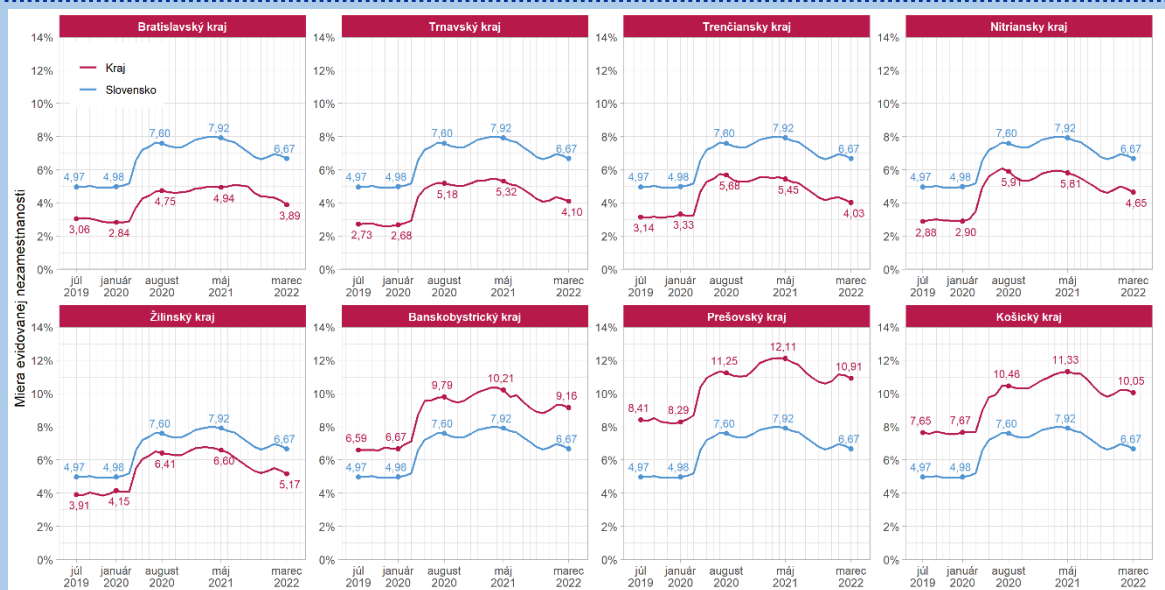
Graf B2 Zmena miery evidovanej nezamestnanosti medzi februárom 2020 a marcom 2022

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné prepočty

Regionálnu heterogenitu v miere evidovanej nezamestnanosti potvrdzuje aj Graf B3. Zároveň však dokumentuje pokles miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaný medzi februárom 2022 a marcom 2022 vo všetkých krajoch. Situácia sa v jednotlivých krajoch nevyvíjala identicky, čo prezrádza aj pokles miery evidovanej nezamestnanosti v intervale od 0,14 p.b. v Banskobystrickom kraji až po 0,27 p.b. v Bratislavskom kraji. Miera evidovanej nezamestnanosti v Košickom, Prešovskom a Banskobystrickom kraji zostáva naďalej o niekoľko p.b. vyššia v porovnaní s ostatnými kraji.

Graf B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v marci pokračuje v poklese

Zdroj: ÚPSVaR

Bibliografia

- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Chujac, T., Komadel, J., & Veselková, M. (2021b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 15)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.sk/wp-content/uploads/2021/08/ISP_2021_Prva_pomoc_update15_FINAL.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 4)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/09/isp_2020_prva_pomoc_update4_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 5)*. Dostupné na

- Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/ISP_2020_Prva_pomoc_update5_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 6)*. Dostupné na Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/11/ISP_2020_Prva_pomoc_update6_FINAL.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám*. Dostupné na Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_final5.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 2)*. Dostupné na Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020covid_druha_aktualizacia.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 3)*. Dostupné na Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_august2020_aktual3_final.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., Veselková, M., & Vojtechová, B. (2020). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia)*. Dostupné na Internet: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf
- MPSVR SR. (2020). Z „Prvej pomoci +“ rezort vyplatí viac peňazí väčšiemu počtu žiadateľov, 28. 10. Dostupné na Internet: internetová stránka MPSVR SR: <https://bit.ly/32fm9RII>
- Úrad vlády SR. (2020). *Uznesenie č. 682/2020 a materiál č. 23088/2020*. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/18833/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 319/2021 a materiál č. UV-10558/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19292/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 440/2021 a materiál č. UV-16464/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26308/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 646/2021 a materiál č. UV-25446/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26587/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 682/2021 a materiál č. UV-27081/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26654/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 714/2021 a materiál č. 27687/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26685/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 72/2021 a materiál č. UV-2115/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25710/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 782/2021 a materiál č. UV-29562/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26775/1>

Úrad vlády SR. (2022). Uznesenie č. 104/2022 a materiál č. UV-4774/2022. Slovensko. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26928/1>

Úrad vlády SR. (2022). Uznesenie č. 56/2022 a materiál č. UV-1773/2022. Slovensko. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26861/1>

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2021). Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu "Prvá Pomoc" (aktualizácia č 18 - podmienky platné pre oprávnené obdobie od 01.02.2021). Dostupné na internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/marec_2021_2/Oznamenie_aktualizacia_od_01022021_final.pdf.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (2020). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“ (aktualizácia č. 13)*. Dostupné na Internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/december/Oznamenie_nov_platnost_od_01102020_ver05.pdf